

KAMNIŠKI

TEKSTILEC

glasilo
delovne organizacije

Svilunit

Kovinarska 4 • Kamnik

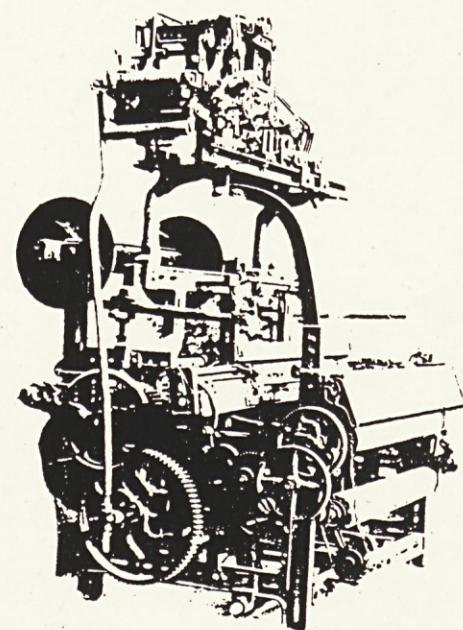
letnik XXIII • leto 1985 • številka

9~10

Vsebina:

Osrednja tema: Vesele in grenke misli tridesetletnikov	1
Proizvodna dogajanja: Radiofrekvenčno sušenje preje	5
Iz uradnih listov za življenje: O socialnovarstvenih pravicah	6
Iz dela DPO in društev: Sindikat pred volitvami in kongresom	12
Bilo je lepo na Rabu	13
Za slovo od počitnikovanja	14
Športne novice: Srečanje tekstilcev Najboljši kolesarji v Kamniku	16
Upokojili so se: Suhovršnik Slavka in Janežič Franc	18
Zvezda se je rodila po telefonu	19
Za vaš spominski album	20

»KAMNIŠKI TEKSTILEC«
Letnik XXIII. št. 9 – 10 1985
Glasilo delovne organizacije
»SVILANIT« Kamnik
Glasilo urejuje uredniški odbor
Adi Kužnik, Anka Hubad, Zdenka Bricelj,
Jožica Lanišek-Golob, Alojz Jerman
Odgovorni urednik: **Bogo Wiegele**
Tehnični urednik: **Ivana Skamen** in
Andrej Verbič
Naklada: 900 izvodov
Grafična izvedba: **Franjo Jereb – Idrija**

Uvodnik

Naš tovarniški praznik

Potrditev naših uspehov v preteklosti in spodbuda za v prihodnje

Razmišljanja, ali naj tovarniški praznik ostane kot srečanje celotnega kolektiva ali ne, so dobila zaključek in s tem se nadaljuje več kot dve desetletji dolga tradicija praznovanja v spomin na 20. oktober 1962, ko je bila dosežena prva stara milijarda dinarjev prihodka.

Naš oktobrski praznik tako ostaja isti dan v letu, ko se spomin vrača za desetletje in več nazaj, na dosežke in tudi težke trenutke v razvoju Svilanita, na pot, na katero smo danes lahko ponosni. Ta ponos danes delimo z našimi oktobrskimi nagrajenci in jubilarji, ki so 30, 20 in 10 let ustvarjali, se odrekli osebnemu dohodku, družbenemu standardu in pri svojem delu često dajali prednost interesom delovne organizacije pred svojim lastnim interesom. Zato tudi rezultati niso izostali.

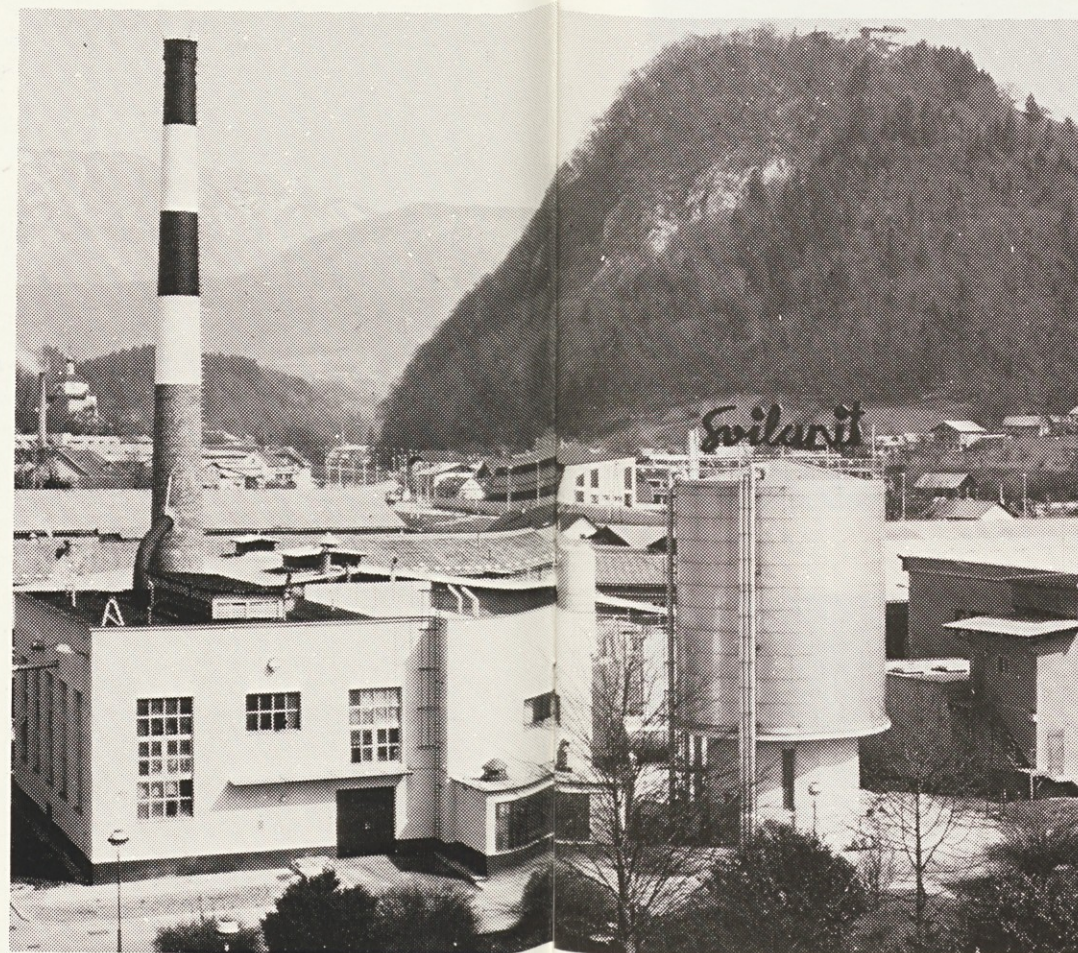
Razvoj je v teh desetletjih olajšal delo, izboljšal delovne pogoje, dvignil proizvodnjo in produktivnost, bistveno spremenil naš osebnostni in družbeni standard. Ta isti razvoj pa je ob spreminjanju pogojev življenja spremenil tudi odnose med nami samimi, da čutimo manjšo pripadnost skupnim ciljem, da nam postaja lastni interes bistvenejši od skupnega družbenega interesa, z rastjo kolektiva se mnogi delavci, kljub temu, da se

srečujemo iz dneva v dan, med seboj ne poznamo.

En sam dan v letu, dan praznovanja tovarniškega praznika, ne more v celoti spremeniti takšnega toka življenja za vse ostale dneve v letu, daje pa nam možnost, da se ob besedah jubilarjev, zlasti tistih, ki so v DO že 30 let, zamislimo, da nas njihovo delo obvezuje nadaljevati njihovo pot zaradi njih, zaradi nas samih in vseh, tudi naših otrok, ki prihajajo za nami. Stisk roke jubilarju, oktobrskemu nagrajencu in sodelavcu naj ne bo samo formalnost in dogodek tistega trenutka, naj nas toplina stisnjene roke, pogleda in poljuba spremlja skozi ostale delovne dneve leta.

Ne da se zanikati, da zadnja leta nazadujemo, da pada naš osebnostni in družbeni standard in da nosimo posledice let, ko smo porabljali več kot smo ustvarili. Pozabljamo pa, da so že bila težka obdobja v družbi in v naši delovni organizaciji, pa smo jih z voljo in trdim delom premagali. Zato tudi danes ne moremo in ne smemo pričakovati, da bo naše probleme rešil kdo drug, kot mi sami.

Mnogi naši upokojenci z nizkimi pokojninami nosijo posledice razvoja naše delovne organizacije, ker so se odrekli osebnemu dohodku zato, da se je zgradila moderna tovarna. Naši osebni dohodki se v zadnjih obdobjih

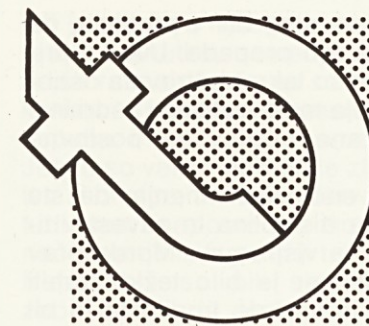

gibljen nad republiškim povprečjem gospodarstva in podskupine dejavnosti, doseženi rezultati poslovanja so vzpodbudni. Vendar to ne pomeni, da lahko jutrišnji dan čakamo s prekrižanimi rokami.

Skoraj ni bojazni, da s planom postavljeni cilji letošnjega leta ne bi bili doseženi, izvažamo celo več kot smo planirali. V pripravah na naslednji srednjeročni plan so želje usmerjene v zamenjavo iztrošene strojne opreme v obeh TOZD in z modernimi stroji izdelati več, se še bolj potrditi na trgu in obdržati sloves, ki smo si ga ustvarili doma in v tujini pri proizvodnji frotirja in svilenih izdelkov oziroma modnih dodatkov.

Ta želja pa bo lahko uresničena, če bomo ob delu razmišljali tudi o naši skupni poti in našem skupnem cilju, da beseda s sodelavcem ne bo prekrita s tančico zavisti, da bomo samoupravljali in odločali o svoji poti na sejah samoupravnih organov ter želje o boljšem delu in rezultatih spremenili v samo delo.

Ti oktobrski dnevi naj ustavijo čas za nekaj trenutkov, za pogled v prehojeno pot in v pot za jutrišnji dan, da je vsak delavec člen v verigi, ki pomeni življenje in razvoj Svilanita. Zato naj tovarniški praznik izzveni in skupni utrip vseh nas za naš boljši jutri.

Osrednja tema

Vesele in grenke misli tridesetletnikov

Lahno, skoraj neopazno je letos prišla jesen in marsikdo se niti zavedal ni prvih jesenskih dni, saj so bili še popolnoma v znaku poletja. Pa vendar – jesen je tu in z njim tudi bližajoči se tovarniški praznik. Praznik vseh Svilanitovcev, še zlasti pa delavcev, ki so že 10, 20 ali 30 let zvesti tovarni, praznik delavcev, ki so tovariško, požrtvovalno in s precejšnjo mero odrekanja gradili tovarno, jo razvijali in ustvarili takšno, da smo lahko nanjo vsi ponosni.

Lepo bi bilo, če bi lahko slišali vse jubilate pripovedovati o njihovi prehojeni poti v Svilanitu, o njihovih lepih in manj lepih doživetjih, pa tudi kritiko, kjer je ta potrebna in dobronamerna. Vendar pa je spisek preobširen in zato naj mi ne zamerijo, če bom tokrat poskušala predstaviti samo 30-letnike. Kar 21 jih je in na žalost se niti z vsemi temi nisem uspela pogovoriti, kajti nekateri še uživajo dopustniške dni.

Prijetno je bilo kramljati z njimi in poslušati njihove življenjske zgodbe, ki so tudi del zgodovine Svilanita. Z mislimi so se vračali v čas pred tridesetimi leti, v obrtniške delavnice in prve začetke Svilanita, pa spet v nove sodobne stavbe. Še živ je spomin, kako so z udarniškim delom ob sobotah in nedeljah kopali jarke za vodovod in temelje današnje uprave TOZD FRO-TIR, lepo uredili park, ki ga bomo na žalost kmalu uničili in prekrili z betonom... Kar določeno so imeli, koliko udarniških ur mora vsakdo opraviti ali pa skopati – če jih spomin ne vara, sta morala dva delavca skopati 3 m dolg in 80 cm globok jašek. Delali so vsi, moški in ženske, le s to razliko, da so se ženske precej namučile in pridale mnogo žuljev, preden so izpolnile zadano »normo«. Mnogokrat so s seboj pripeljale tudi otroke, ker niso imele varstva.

Pogoji dela so bili bistveno drugačni kot danes. Delavci so bili izpostavljeni mrazu, prepihu, mokroti. Sami so kurili, vendar pa so stare peči včasih dajale več dima kot toplote in so zato mnogokrat delali v plaščih in suknjičih. Ida ne more pozabiti, kako jo je prezeblo, ko je v velikih koritih, kamor je bila speljana Mlinščica, barvala in

belila prejo. Včasih je tudi kakšna žabica zajadrala v štrene preje. V barvarni so v tistem času delale samo ženske, le kadar te niso mogle opraviti vsega dela, so dobile za pomoč tudi predstavnike močnejšega spola.

Tudi prehrane ni bilo urejene, pač pa so malico, za katero so imeli odmerjenih 15 minut, nosili s seboj – črn kruh, jabolko, okisan fižol, lonček zelja ali repe, ki so ga pogreli na peči, črna kava... Ob rojstnih dnevih so slavljenci prinesli s seboj kranjsko klobaso in to je bilo že pravo razkošje.

»Zdaj se pa nad standardom pritožujemo,« se nagajivo nasmehne Peter, »v tistih časih sem pa za kranjsko klobaso delal 4 ure!« Navajeni smo bili živeti skromno in zato tudi danes nismo izbirčni, kar se nam tudi po postavah vidi,« se ob pogledu nase in še na nekatere od srca zasmeji Perčičeva Mara. In res jih zaboli srce, ko vidijo, koliko hrane, dobre hrane ostane pri malici na krožnikih in konča v pomijah. Prevozov tudi iz oddaljenih krajev ni bilo in mnogi so pešačili peš več ur, v snegu, mrazu, temi. Nekateri pa so se na delo vozili s kolesi, za katere je bilo potrebno privarčevati kar 10 plač. »Danes si pa skoraj dva dirkalca lahko kupim za eno plačo,« primerja Ida stare čase z novimi.

Pripravljeni so bili poprijeti za vsako delo in kjerkoli je bilo potrebno. Naučili so se barvanja, sušenja, snovanja, navijanja votkov, snemanja žakardov... Ni jim bilo hudo pomesti dvorišča, očistiti WC in spravljati premog. Vesele so bili, da sploh imajo delo in da zaslužijo za vsakdanji obstoj. Peter se spominja, da so moški morali včasih popaziti tudi na tovarno. Nekega dne je k njemu prišel obratovodja, mu dal v roke palico, ki je imela na koncu nekakšno konico in mu rekel: »Malo na fabriko povahčaj,« in Peter se je brez ugovaranja zvečer vrnil na delo. Vinko ima še živo pred očmi, kako je neumorno vrtel pedala, ko mu je vrtar, s katerim sta bila znanca, prišel povedati, da rabijo delavce. Pred njim je prišel v Mekinje, kjer je bila uprava in dobro se spominja njegovih besed: »To si pa še hitreje opravil kot po vojaško.« Bil je presrečen, da je dobil delo.

Pravice mladih in žensk so bile v tistih časih precej manjše kot danes. Pa tudi vzgojeni so bili tako, da si niso upali ugovarjati, saj bi se sicer kaj hitro znašli brez dela. Pravico do dopusta so si pridobili po enem letu dela.

Tudi mladinci so delali ponoči, ko jim je bilo komaj 15, 16 let. Perčičeva Mara se še dobro spominja, kako se je skrivala, ko je prišla inšpekcija, marsikateri, ki mu je narava stala ob strani, se je »malo postaral«, ko ga je inšpektor povprašal po letih. Kako turoben je spomin na čas, ko so mlade matere pustile 2 meseca stare otročičke doma in se vrnile na delo. In tudi sicer bodoče mamice niso bile tako zaščitene kot danes – nobenih lažjih del v času nosečnosti, nikakršnih premestitev zaradi škodljivosti dela. Mar-

slika, kako ne sme biti v podjetju, da ne zaide na rob propada. Uvedbi prisilne uprave so takrat botrovala osebna nesoglasja med vodilnimi kadri in s tem povezane nepravilne poslovne odločitve.

Vsi so bili enotnega mnenja, da sta bile delovna disciplina in zavest v tistem času na višji ravni. Morda prav zaradi tega, ker je bilo težko dobiti delo in se je vsakdo trudil, da je bil dober delavec. Na delo niso zamujali in tudi bolniških izostankov so se izogibali. Zato ne morejo razumeti, da danes nekateri kar iščejo, kako bi lahko šli v bolnišnico ali pa si jo pridobijo s pomočjo laži. Schafferjeva Joži ne bo nikdar pozabila dne, ko je kmalu po operaciji prišla delat in ker je bila preslabotna, da bi navijala votek, jo je

Grabnar Ančka

Delovna disciplina in zavest sta bila v tistem času na višji ravni. Morda prav zaradi tega, ker je bilo težko dobiti delo in se je vsakdo trudil, da bi bil dober delavec.

Na delo niso zamujali in tudi bolniški izostankov so se izogibali.

sikatera je prezgodaj povila svoje dete, ker telo ni bilo kos težkemu delu. Te ljudi, ki so skoraj vsi še kot otroci pričeli z delom je življenje res dobro kalilo. Nekateri so imeli srečo in so prišli v razumevajoče sredine, drugi so naleteli na odpor starejših. »Kar gruntaj, dalj časa boš študirala, več se boš naučila,« se še dobro spominja Mlakarjeva Mara besed starejše sodelavke, ko ji delo ni šlo najbolje od rok. In morda se prav zaradi grenkih izkušenj nekateri danes zelo dobro razumejo z mladimi, jih spodbujajo pri njihovem začetniškem delu, dajejo nasvete, kako lažje in boljše opraviti delo, saj ob njih podoživljajo sami sebe. »Nimam srca, da jim ne bi pomagala, saj ne morem pozabiti, kako zgubljeno sem se počutila kot novinarka,« s solzami v očeh pove Zarnik Marija.

Globoko v spomin je zasidran tudi čas prisilne uprave in nepozabnih dolgih trenutkov, ko so trepetali za svojo usodo: »Bom tudi jaz na spisku odpuščenih?« Peter se spominja, da je bilo takrat odpuščenih okrog 40 delavcev. Ostali so le najbolj pridni in tisti, ki niso imeli nobenega drugega vira preživljanja. Tudi za tov. Jenka je bil čas prisilne uprave eden najbolj žalostnih spominov na preteklost, vendar pa si je takrat kot mlad tehnik, neobremenjen s preteklostjo ustvaril

Zarnik Marija

Tajč Peter

majster spodil domov in ji pisal plavega. Prenekateri so dolgo nosili posledice, ali pa jih še občutijo, ker so boleznimi prebolevali v tovarni.

Tudi samoupravne dolžnosti so jemali s čisto drugačno zavestjo. »Nobenih osebnih vabil ni bilo, nikakršnih vnaprej pripravljenih gradiv, ampak samo plakati po obratih, pa vendar ni bilo vprašanja, da se ne bi udeležili seje delavskega sveta,« se spominja Vinko. Od povsod so prišli – iz Jugopamuka, Šmarce, Perovega. Ne dež, ne sneg nista bila ovira, kajti zavedali so se svojih dolžnosti in počaščeni so bili, da lahko sodelujejo v delavskem svetu.

Kljub vsem tegobam pa se vendarle radi spominjajo tistih časov. Bilo jih je malo, zato so se med seboj bolj poznali in bili bolj složni, tovariški, domači – kot ena družina.

»In delovna disciplina ni zaradi tega prav nič trpela – še celo nasprotno,« meni tovariš Jenko. Vsakdo je vedel,

Lombergar Milena

Ocvirk Jožica

Grabnar Vinko

Jagodic Rozka

kaj je njegova naloga in kaj mora narediti. Trenutke, namenjene za prijetnejše razpoloženje pa so tudi znali izkoristiti. Skupaj so se veselili vsakega uspeha in razvoja tovarne. Tovarišu Jenku so veliko pomenile zlasti otvoritve šivalnice, tkalnice, barvarne, saj je tudi sam neposredno sodeloval pri načrtovanju in izgradnji teh objektov. Nepozabni so bili sindikalni občni zbori in tovariš Jenko se s smehom spominja, da si je z nekaterimi, ki so še danes člani kolektiva, dal duška do konca. Kdo se ne spominja prvega tovarniškega praznika 1962. leta, ko je bila dosežena prva milijarda. Cel september so potekale priprave nanj. Enote so tekmovala med seboj, katera bo opravila več udarniških ur za ureditev tovarne in okolice in z veseljem

Balantič Ana

Fabijan Rozka

SEZNAM JUBILANTOV V LETU 1985

10 LET

- DE 10 – Šivalnica:** Ilmič Asima
DE 13 – Tkalnica frotirja: Arklinič Ivan, Dragaš Mirošava, Gradišek Jože, Krumpešter Vera, Kuhar Ivanka, Mahič Ramiza, Rogač Karel, Romšak Vida in Zajc Alojz.
DE 14 – Konfekcija frotirja: Grilc Marija, Korošec Justina, Polajžar Saša in Starovasnik Jožica.
DE 20 – Vzdrževanje: Bernjot Avgust (st.)
DE 23 – Strokovne službe TOZD Frotir: Deisinger Boža in Oštir Ida
DE 36 – Kontrola: Pirc Irena, dipl. inž.
DE 41 – Konfekcija svile: Klemenc Anica
DE 43 – Strokovne službe TOZD Svila: Pavlin-Marinšek Marjana
DE 30 – Gospodarsko finančna služba: Perko Silva in Štebe Alenka
DE 30 – Komericalna služba: Cocej Bojan in Doplihar Alenka

20 LET

- DE 10 – Šivalnica:** Kimovec Marija, Kosić Majda, Merčun Marija, Oražem Danica, Orehek Milka, Podjed Slavka, Roginič Marjeta in Tome Slavka.
DE 13 – Tkalnica frotirja: Eržen Nežka, Jeras Peter, Koželj Ivana, Kregar Marijana, Kuhar Mira, Rakoš Andrej, Slapar Jože, Spruk Zalka in Vodlan Cilka.
DE 14 – Konfekcija frotirja: Kalan Anica, Klančar Anton in Prelec Marija
DE 23 – Strokovne službe TOZD Frotir: Gradišek Mira
DE 36 – Kontrola: Cencelj Jožica
DE 41 – Konfekcija svile: Keš Marija
DE 42 – Tkalnica svile: Magyar Silvo
DE 43 – Strokovne službe TOZD svila: Časl Boža
DE 30 – Gospodarsko finančna služba: Mušič Anica
DE 30 – Komericalna služba: Lipovšek Peter

30 LET

- DE 13 – Tkalnica frotirja:** Griljc Franc, Lombergar Milena, Maček Jožica, Ocvirk Jožica in Zarnik Marija.
DE 14 – Konfekcija frotirja: Baloh Francka in Perčič Mara
DE 20 – Vzdrževanje: Galjot Ida in Tajč Peter
DE 36 – Kontrola: Vinšek Tončka, Fabjan Rozka, Grabnar Ana in Močnik Slavka.
DE 42 – Tkalnica svile: Balantič Ana, Jagodic Rozka in Mlakar Marija.
DE 30 – Splošno kadrovska služba: Jenko Matija
DE 30 – Gospodarsko finančna služba: Komatar Majda
DE 30 – Komericalna služba: Grabnar Vinko, Kališnik Metka in Schaffer Jožica.

so vpisovali udarniške ure na grafiko-
ne, ki so bili razobešeni po vseh eno-
tah. »Zadnji mesec pred praznikom
smo vsi živeli za ta dan, polni veselja
in pričakovanja, zdaj pa se pogovarja-
mo, ali bi tovarniški praznik ostal ali
ne. To sploh ne bi smelo biti vpraša-
nje!« z grenkim priokusom pripovedu-
je Peter. Na dan praznika so dopol-
dne potekala v tovarni šaljiva tekmo-
vanja – polževa vožnja, vlečenje vrvi,
tek v vrečah, nadaljevanje pa je bilo v
sosednji Eti. Bilo je zelo svečano, pa
tudi veselju in rajanju ni bilo konca ne
kraja. Tudi za 1. maj in 29. november
je v tovarni vladalo praznično vzdušje.
Delavnice in stroji so bili okrašeni s
smrekovimi vejicami, zastavicami in
parolami, pridne ženske roke pa so
očistile zaprašene šipe. Tovariš Jenko
se spominja, kako so si ob nekem
praznovanju Dneva žena moški nadeli
predpasnike in stregli sodelavkam, da
je bilo veselje. Bil je šef strežbe. »Žen-
ske so bile presenečene nad našo br-
zino,« se moško pohvali.

Na izlete so se vozili s tovornjakom, ki
jih je popeljal na različne konce naše
domovine. Voziti se s tovornjakom je
bilo za tiste čase pravi luksuz in prijet-
na sprememba v primerjavi s peš hojo
in kolesarjenjem. Bosi so plesali po
cesti, ženske so se vrtele po vižah
harmonike. Šal in smeha je bilo na
pretek.

»Včasih je lušno b'lo, zdaj pa ni več
tako« bolj sama zase prične prepevati
Perčičeva Mara in napelje temo pogo-
vora na svojega konjička – kolesarje-
nje. »Poglejte, koliko mladih je danes
zaposlenih v tovarni in koliko nas je
»deklet«, ki smo pripravljene sodelo-
vati pri kolesarskih podvigih Svilanita
– pa tako lepo je vse pripravljeno!«

Bili so enotnega mnenja, da so bili lju-
dje včasih res bolj povezani med se-
boj, manj sebični in nevoščljivi in bolj
zavzeti za družabno življenje. Morda
zato, ker je bil tudi tempo življenja
drugačen. Kje so bili še takrat radio,
televizija, avtomobili, pa vendar nas je
prav ta razvoj, pehanje za materialni-
mi dobrinami in nenehna borba za
boljšim standardom opeharil za po-
membne človeške vrline: tovarištvo,
pomoč, razumevanje.

Še bi lahko pisala o življenju letošnjih
tridesetletnikov, saj so spomini kar
vrelj iz ust. V pogovoru pa smo se do-
taknili tudi tistega, kar jih danes moti v
naši družbi in tudi v tovarni.

»Kljub temu, da imamo danes dosti
urejeno tovarno, tako po organizaciji
kot tudi po opremljenosti in bi lahko s tak-
šnim strokovnim kadrom kot ga ima-
mo uspešno poslovali kjerkoli v Evro-
pi, me izredno motijo zaostreni pogoji
gospodarjenja, ki nas ovirajo pri na-
šem nadaljnjem razvoju. Mnogo tega,
kar imamo začrtanega – predvsem
mislim na zamenjavo opreme, bi lah-
ko že uresničili, če bi bile razmere

takšne kot v preteklih letih. Tudi se-
stankovanja je preveč, kar je seveda
težko odpraviti, saj ga narekuje naša
ureditev, vendar pa menim, da sem
preveč angažiran na teh sestankih in
bi bilo bolj smiselno, če bi svoje sile
usmeril v razvoj in poslovanje podje-
tja. Sestanki me zelo ubijajo in od po-
navljanja ene in iste snovi včasih že
sam sebi presedam,« pripoveduje to-
variš Jenko. Prav zaradi težkih pogo-
jev gospodarjenja se spet vračajo sta-
ri časi, ko je bilo težko dobiti delo in
zato so bili nekateri mnenja, da bi se
moral delavci, ki izpolnjujejo pogoje
za upokožitev, umakniti in prepustiti
delo mlajšim generacijam, ki prihajajo
z novim znanjem, novimi idejami in
polni optimizma. »Kar spomnimo se
sami sebe, kako nam je bilo, ko smo v

Naše želje...

***... da bi proizvodnja in prodaja
vsaj tako dobro potekali tudi v
prihodnje tako kot danes in da bi
ustalitev ekonomske situacije
omogočila večjo možnost za
nadaljni razvoj in zaustavila
padanje življenjskega standarda.***

dolгих vrstah čakali na delo in zamisli-
mo se, kako hudo bi nam bilo, če bi se
tudi naš otrok znašel v takšnem polo-
žaju,« je dejala ena izmed sogovor-
nic. Nekateri so ob tem molčali in zdi
se mi, da sem jim brala misli: »Saj bi
se umaknili, pa kaj, ko pa so tako maj-
hno pokojnine.« Ta generacija je res z
nesebičnim, požrtvovalnim delom in
precejšnjo mero odrekovanja gradila to-
varno od samega začetka in uspela
razkrojene obrate združiti za eno
ograjno. »In za ta trud in vloženo delo
so res premalo poplačani,« je med
svojim pripovedovanjem dodal tovariš
Jenko.

Ko smo se dotaknili področja nagraje-
vanja, so se nekateri še dobro spomi-
njali, da so si včasih ob koncu delav-
nika lahko sami izračunali, koliko so
zaslužili. Danes je sistem nagrajeva-
nja tako zapleten, da je to nemogoče.
Osebnne ocene so mnogim trn v peti,
saj povzročajo vročo kri in medseboj-
ne spore. Pa še dosti nerealne se jim
zdi, saj gre bolj za »solidarno« preli-
vanje teh sredstev v določeni skupini
ljudi in mnogokrat mimo vložene-
ga dela in truda. Ne zdi se jim pošteno,
da so prikrajšani pri osebnem dohod-
ku takrat, ko delajo s slabšim materi-
alom, zaradi katerega prihaja pogo-
steje do napak v blagu ali nedosega-
nja norme, saj morajo vendarle vložiti

več dela kot v primeru, če je material
dober. Tudi neenako vrednotenje teo-
rije in prakse jih bode v oči. Delavec z
delovnimi izkušnjami, vendar brez
spričevala je lahko enako uspešen ali
pa še bolj kot nekdo s pridobljeno šol-
sko izobrazbo. Temu mišljenju se je
pridružil tudi tovariš Jenko: »Preveč
se upošteva ‚papir‘ in premalo učinek
posameznika. Na prvem mestu bi mo-
rali upoštevati rezultate dela, kar je
tudi potrjena praksa v svetu. Spričeva-
la so le vstopnica za delovno mesto,
potem pa je potrebno z znanjem in
delom dokazati, da si to delo tudi za-
služiš.«

Premalo je upoštevan tudi prispevek
posameznika v delovni organizaciji,
kar se izkazuje v primerih, ko je dela-
vec zaradi zdravstvenega stanja ali iz
drugih razlogov premeščen v drugo
enoto in si v njej kot »novinec« prične
pridobivati nekatere pravice, npr. pra-
vico do preventivnega okrevanja. Tako
so se nekateri, ki so vrsto let de-
lali v neki delovni enoti in bili »po sta-
žu« že skoraj »na vrsti« za koriščenje
preventivnega okrevanja, ob preme-
stitvi v drugo delovno enoto znašli na
začetku poti.

Tudi področje dopustov bi bilo potreb-
no drugače urediti, saj nekateri starej-
ši delavci zaradi obstoječe zakonoda-
je ne morejo koristiti toliko dopusta,
kolikor jim ga po delovni dobi in zara-
di pogojev dela pripada. Predlagajo,
da bi se jim število dni dopusta nad 30
dni upoštevalo kot dodatni ali pa iz-
redni dopust in ne kot redni. Povelje-
vanje posamezne enote, kot je npr. v
Frotirju tkalnica, ki jo nekateri imenu-
jejo srce podjetja, ostale delovne eno-
te potiska v podrejen položaj, kar ni v
dobro enakovrednosti dela in zdravega
vzdušja v tovarni. Kljub vsem na-
čelom socializma, ki poudarja human
odnos do delavca, se nekaterim vča-
sih zdi, da se vračamo stoletja nazaj v
čase kapitalizma, saj danes res ni na
mestu snemanje odsotnosti delavca z
dela, še zlasti če je vezan na normo.
Marsikdaj bi lepa beseda veliko več
zalegla kot pa skoraj »terorski« od-
nos, saj takšen način ubija voljo do
dela.

Ko sem jih vprašala po njihovih že-
ljah, se je skoraj na vseh ustih pojavi-
la ena sama beseda – zdravje, naše
največje bogastvo, katerega se ne da
kupiti in katerega mnogokrat premalo
cenimo. Pa tudi na tovarni niso poza-
bili – da bi proizvodnja in prodaja vsaj
tako dobro potekali, kot danes in da bi
ustalitev ekonomske situacije omogo-
čila večjo možnost za nadaljnji razvoj
in zaustavila padanje življenjskega
standarda.

VSE DOBRO – jubilentom, nagrajen-
cem in Svilanitu!

Senožetnik Mija

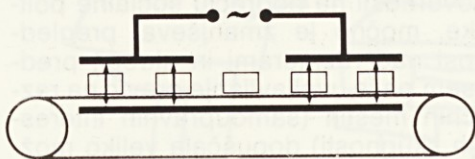
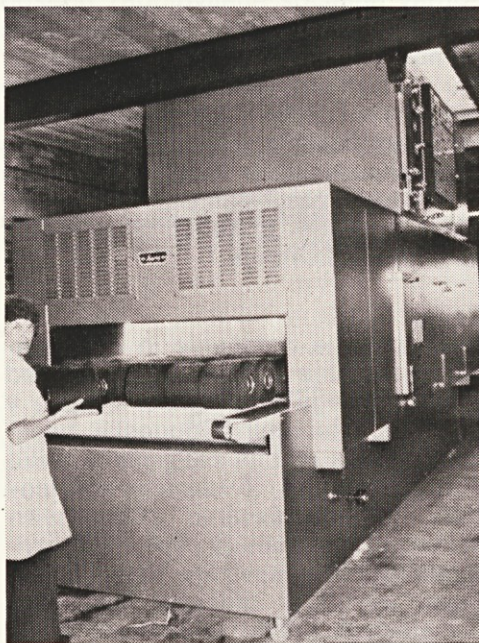
Proizvodna dogajanja

RADIOFREKVENČNO SUŠENJE PREJE

Znano je, da je tekstilna industrija velik porabnik energije, tako toplotne kot tudi električne. Ni ga tehnološkega postopka v tekstilni proizvodnji, za katerega bi lahko rekli, da je energija zanemarljiva postavka pri stroških obratovanja. Tudi konfekcijska veja pridobiva v zadnjem času na porabi energije, predvsem na porabi stisnjenega zraka za krmiljenje postrojenja, čigar kompresorji so tudi veliki porabniki električne energije. Vsa barvarska tehnika bazira na vodi kot topilu in nosilcu absorpcijskega procesa pri barvanju in oplemenitenu tekstilnih materialov. Čeprav so znani že nekateri suhi načini barvanja, kot je barvanje s peno, barvanje v inertnem plinu, itd., je še vedno ostala voda kot najcenejše sredstvo pri oplemenitenu tekstilnih materialov. Tu pa nastane problem, ko je potrebno to vodo zopet odstraniti iz materiala. Poznamo več načinov odstranjevanja vode: mehansko (ožemanje, centrifugiranje, izsesavanje), s paro, z vročim zrakom, IR-žarki in v zadnjem času z elektromagnetnim valovanjem. Pri vseh klasičnih načinih ogrevanja se toplota dovaja od zunaj, medtem ko se pri zadnjem načinu toplota proizvaja neposredno v materialu.

V tem članku se ne bi spuščal v opisovanje posameznih načinov ogrevanja in njihovih prednosti oziroma pomanjkljivosti, temveč bi na kar se da enostaven način predstavil nam vsem še dokaj nepoznan radiofrekvenčni način ogrevanja v tekstilni industriji. Radiofrekvenčno, v nadaljevanju RF, ugrevanje si v tekstilni tehnologiji v zadnjem času šele utira pot. Ta način dejansko rabi elektromagnetno valovanje v območju radijskih valov, in sicer s frekvenco cca 10^7 – 10^{11} (od deset milijonov do sto milijard) nihajev na sekundo.

Ker obsega to območje dielektrične in mikro valove, delimo ugrevalne naprave glede na uporabljene frekvence na dielektrične in mikrovalovne peči. Dielektrične peči koristijo za ugrevanje frekvenčno območje 10–100 MHz. Večina industrijskih naprav obratuje z delovno frekvenco 13,56 MHz ali 27,12 MHz. Mikrovalovne peči izkoriščajo frekvenčno območje 900–3000 MHz, od katerih so se v praksi uveljavile predvsem naprave z delovno frekvenco 915 do 2450 MHz.

Zamislimo si električni kondenzator z dvema vzporednima ploščama, med katerima je močno izmenično električno polje. Med ti dve plošči postavimo vlažen tekstilni material. Velika dielektričnost vode povzroči, da se vodne molekule močno polarizirajo (izmenično nabijajo) napram zanemarljivemu polariziranju tekstilnega materiala.

Tako izmenično električno polje vzbuja molekule vode k nihanju. Termično gibanje sosednjih molekul, katero je v vodi pri temperaturi nad absolutno ničlo, pa ovira tako nihanje. Trenje se prenaša v okolico. Z večanjem jakosti električnega polja, tj. z naraščanjem napetosti na ploščah kondenzatorja, lahko privedemo v dielektrik toliko energije, da temperatura zaradi trenja tako naraste, da voda v vzbujenem sistemu zavre in izpari. To je osnovni princip proizvodnje toplote neposredno v materialu, kar lahko na kratko rečemo, da z močnim izmeničnim električnim poljem (že elektromagnetno valovanje) delce vode tako vzbudimo, da se zaradi medsebojnega zaletavanja in trenja segrejejo do 100 stopinj C in izparijo.

Splošen opis naprave za RF ugrevanje

Vsaka RF ugrevalna naprava je sestavljena iz dveh enot:

- generatorja za pretvarjanje omrežne napetosti v visokofrekvenčno napetost in
- posebno konstruirane peči, kjer se izhodna visokofrekvenčna napetost izkorišča za ugrevanje.

Generator sestavljajo: usmernik, ki napaja anodo elektronke v nihajnem krogu, oscilator s povratno vezjo in navitje za uglasovanje izhoda.

Pomembno funkcijo pri dielektričnem ugrevanju imajo elektrode, ki so nameščene v komori peči, katerih oblika je odvisna od geometrijske oblike materiala, ki ga želimo ugrevati. Za obdelavo valuminoznih materialov kot so: bale, križni navitki, kopsi, predena, kabel, vlakna, itd., so se uveljavile naprave s ploščatimi elektrodami. Te se lahko dotikajo materiala ali so nekoliko oddaljene od njega, vendar zračna reža ne sme biti prevelika, ker so v nasprotnem primeru potrebne za ugrevanje zelo visoke napetosti na elektrodah. Med elektrodami teče trak, na katerem so naloženi križni navitki oziroma druga oblika tekstilnega materiala in počasi drsijo skozi RP peč.

Z rastočo frekvenco nihanja, napetost na delovnih elektrodah pada. Iz tega bi bilo bolj ekonomično uporabljati mikrovalno kot dielektrično območje frekvenc, vendar je s stališča vsestranske uporabnosti, konstrukcije in stroškov za tekstilno tehnološke postopke ugodnejše dielektrično ugrevanje. Za dielektrično območje je značilen bolj enakomeren prenos energije skozi razmeroma velike površine. Poleg tega je napajanje z električno napetostjo v tem frekvenčnem območju bolj enostavno, čeprav je napetost višja. Dielektrično ugrevanje ima še to prednost v tem, če je množina dovajane energije zadostna, voda v materialu postopoma izpareva. Število še tekočih molekul vode je vedno manjše in zato uporaba energije upada. Ko vsa voda izpari, v materialu ni več polarnih molekul vode in poraba energije avtomatično pade na vrednost nič. Material se ne more pregrejeti. Proces se upravlja sam. Če se npr. spremeni količina tekstilnega materiala med ploščama elektrod, se sorazmerno

spremeni tudi asorbirana oziroma porabljen energija. Če imamo npr. generator moči 80 kW in če material porabi le 60 kW, dovaja generator le 60 kW. V materialu z različno vlažnostjo se bolj mokra mesta hitreje sušijo, tako da se po določenem času vlažnosti izravnajo. Material se hkrati suši in kondicionira, kar je izredno pomembno za njegovo nadaljnjo predelavo. Važno je tudi, da se material ne more presušiti in da nam sistem ne vpliva kvarno na material in apreturo (mehčanje, parafiniranje, itd.).

Ekonomičnost postopka

Pri dielektričnem ugrevanju izgubimo manj od 50 % dovedene energije. Ker pa elektronsko cev hladimo z vodo ali zrakom, dobljeno toploto izkoristimo v toplotnih izmenjevalcih oziroma jo dovajamo v komoro za predgretje. Če upoštevamo še to možnost, je izkoristek porabljene energije nad 70 %. Pri kotlih, ki uporabljajo kurilno olje ali mazut, je maksimalni izkoristek 84 %. Če to toploto dovajamo do mesta uporabe, sprejme tekstilni material v najboljšem primeru le 37 % energije, ki nastane pri zgorevanju kurilnega olja ali mazuta. To velja, če so cevi, ventili in ogrevane enote resnično dobro toplotno izolirane.

Uporabnost RF ugrevanja v tekstilni industriji

Uporaba RF ugrevanje je možna pri vseh tekstilnih tehnoloških postopkih, kjer je v materialu prisotna voda. Tako je v svetu že razširjena uporaba pri sušenju vseh vrst tekstilnega materiala, ugrevanje in fiksiranje barvila pri barvanju in tiskanju in pri frontnem fiksiranju ali apretiranju.

Aktualno za našo delovno organizacijo je predvsem sušenje križnih navitkov. Klasičen način sušenja je velik porabnik energije in pojavlja se velika nenakomernost sušenja navitkov z možnostjo poškodbe materiala in apreture. Tako je tudi odločitev o nabavi RF sušilnika moči 80 kW (2 x 40) za našo delovno organizacijo pravilna. Za nas so pomembni trije proizvajalci tovrstne opreme, in sicer angleška firma STRAYFIELD, švicarska SCHOLL in zah. nemška KRANTZ. Odločili smo se za prvo, zaradi določenih prednosti, ki jih tukaj ne bi navedli in lahko pričakujemo, da bomo že konec prvega kvartala 1986 dobili RF sušilnik v našo barvarno križnih navitkov. (To bo tudi druga tovrstna peč v Jugoslaviji. op. avt.).

Upam, da sem podal v tem članku nekaj osnove za lažje razumevanje in tolmačenje radiofrekvenčnega sušenja, katerega bomo koristili tudi v naši delovni organizaciji.

Šuštar Marjan

O SOCIALNOVARSTVENIH PRAVICAH

Iz uradnih listov
za življenje

Samoupravni sporazum o uresničevanju socialnovarstvenih pravic je v marsičem izjemen dokument. Njegovo uresničevanje posega v bistvena vprašanja socialne varnosti delavcev in občanov, zato je po pravici uvrščen med temeljne dokumente socialne politike SR Slovenije.

Zakaj?

Poenoteno je določanje in uresničevanje socialne politike, ki se je pred oživetjem tega sporazuma izvajala v okoli 500 interesnih skupnostih, besede o njej pa so bile zapisane v preko 600 dokumentih. Z »drobno knjižico« (SaS o uresničevanju socialnovarstvenih pravic) nam je uspelo odpraviti pretirani normativizem, ki je v preteklosti velikokrat oteževal vsebinsko usklajevanje pravic, obveznosti in odgovornosti na področju socialne politike, močno je zmanjševal preglednost nad razmerami in ukrepi, predvsem pa je uveljavljanje pravic na različnih mestih (samoupravnih interesnih skupnosti) dopuščala veliko možnosti izkoriščanja teh, saj so se iznajdljivi »socialno ogroženi« znali obrniti vsepovsod, ne da bi kdorkoli vedel, koliko vrst pomoči pravzaprav prejema prosilec in njegova družina. Tako se je dogajalo, da so posamezniki z različnimi vrstami socialnovarstvenih pomoči celo presegali socialno ekonomsko raven delavcev in občanov, ki so si to zagotavljali sami s svojim delom. Na drugi strani pa posamezniki zaradi nevednosti in nepoznavanja iskanja poti do prejemanja socialnovarstvenih pomoči za te niso vedeli ali niso znali priti do nje.

V uveljavljanje socialnovarstvenih pravic delavcev so po novem vključene delovne organizacije, saj morajo delavci vlagati zahtevke zanje v DO, poleg tega pa delovna organizacija tudi neposredno vpliva na presojo upravičenosti zahtevka, saj mora posredovati svoje mnenje o vzrokih za nizek osebni dohodek, o socialnih razmerah v družini ter pomočeh, ki jih je delavcu oziroma njegovi družini delila.

Da je novi SaS res izjemen dokument, ne gre dvomiti, poznavanje bistvenih določil sporazuma pa bo slehernemu izmed nas smerokaz, ki nam bo pokazal pot, če se bomo kdaj znašli v položaju, ko bomo iskali takšno ali drugačno pomoč.

O socialnih pravicah na splošno

1. člen

Delavci, drugi delovni ljudje in občani zagotavljajo socialno varnost sebi in svojim družinam **predvsem s svojim delom** in z dogovorjeno **solidarnostjo** v organizaciji združenega dela ali v delovni skupnosti.

Kadar **izjemoma** ni mogoče zagotoviti socialne varnosti po prejšnjem odstavku, bomo udeleženske ravnale po tem samoupravnem sporazumu, ki ga sklepamo z namenom, da bi:

- **določile enotno raven socialne varnosti** (dogovorjena raven socialne varnosti) družin oziroma občanov, ki si je sami ne morejo zagotoviti s svojim delom, z lastnimi sredstvi ali na drug način,
- **poenotile osnove, merila in postopke** za uresničevanje socialnovarstvenih pravic, do katerih so občani upravičeni po zakonih in SaS udeleženk,
- **določile prispevke k stroškom socialnovarstvenih storitev** v socialnovarstvenih in drugih organizacijah.

V tem členu je opredeljeno temeljno načelo socialne politike, po katerem delavci in drugi delovni ljudje ter občani zagotavljajo socialno varnost sebi in svojim družinam **predvsem s svojim delom**. Načelo, da je DELO temeljni vir socialne varnosti, je izredno pomembno, saj si socialne varnosti brez tega ne moremo predstavljati, socialna varnost pa naj bi ne bila nikakršna izraz milosti, temveč temeljna življenjska nujnost.

Osnovni namen sporazuma je zagotoviti enotno raven socialne varnosti v vsej republiki in s tem enotno podlago za solidarnost ter tako tudi poenotiti osnove, merila in postopke za uresničevanje socialnovarstvenih pravic. Prav tako je namen sporazuma poenotiti prispevke (participacijo) uporabnikov k stroškom socialnovarstvenih storitev v vzgojnovarstvenih organizacijah, v domovih za starejše občane in k stroškom drugih socialnovarstvenih organizacij.

2. člen

Udeleženske bomo ugotavljale upravičenost do socialnovarstvenih pravic s pomočjo **enotne skupne evidence** prejemnikov socialnovarstvenih pomoči, to je na podlagi podatkov in mnenj, ki jih dajejo organizacije združenega dela, krajevne skupnosti in organi, ki so pristojni za ugotavljanje dohodkov prebivalstva ter podatkov, ki jih dajejo občani. Skupno evidenco opravljajo centri za socialno delo.

Za ugotavljanje stvarnih socialnih razmer družine in posameznikov ter določanje upravičenosti do posameznih vrst socialnovarstvenih pomoči je **nujna enotna skupna evidenca** v občini. Brez nje ni mogoče uresničiti zahteve, naj pomoč prejema le tisti, ki si sam ne more resnično zagotoviti socialne varnosti s svojim delom. Brez evidence vseh dohodkov prejemnikov socialnovarstvenih pomoči tudi ni mogoče odločati, katera vrsta pomoči je v določenih razmerah najprimernejša, in tudi ne ugotavljati, do kdaj je kdo upravičen do te pomoči. Enotna skupna evidenca je torej temelj uresničevanja tega sporazuma.

3. člen

Udeleženke bomo uporabljale določila tega sporazuma za te socialnovarstvene pravice:

1. varstveni dodatek k pokojnini,
2. denarna pomoč za brezposelnost,
3. delna nadomestitev stanarine,
4. študentska izplačila iz združenih sredstev,
5. razlika h kadrovske študentske,
6. družbena pomoč otrokom (otroški dodatek),
7. začasna denarna pomoč,
8. rejnina,
9. denarna pomoč kot dopolnilni vir preživljanja,
10. denarna pomoč kot edini vir preživljanja,
11. plačilo oziroma doplačilo oskrbe na domu,
12. enkratna denarna pomoč,
13. plačilo oziroma doplačilo oskrbnih stroškov v socialnem zavodu oziroma organizaciji za usposabljanje,
14. plačilo oziroma doplačilo oskrbnih stroškov v tuji družini,
15. oprostitvev doplačila k ceni zdravstvenih storitev,
16. uvrstitev na listo za dodelitev solidarnostnega stanovanja,
17. druge socialnovarstvene pomoči.

O vrstah posameznih pomoči se bomo pomudili kasneje, zdaj le nekaj besed ob določilu tretjega člena: **Vrstni red**, določen v tem členu velja tudi kot vrstni red za uveljavljanje socialnovarstvenih pomoči. Določen je tako, da imajo prednost pravice, ki so povezane z delom oziroma minulim delom. Pri tem **prejšnja pravica lahko izključi** naslednjo pravico, če je z njo že zagotovljena **dogovorjena raven socialne varnosti** (ta je odvisna od dohodka in s tem povezane produktivnosti združenega dela, od ugotovljenih življenjskih stroškov in od ravni in rasti osebnih dohodkov delavcev v SR Sloveniji. Na tej podlagi znaša dogovorjena raven socialne varnosti v odstotkih od povprečnega mesečnega čistega osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v minulem letu, in sicer: **55 %** za **delavce** in druge delovne ljudi ter za **učence in študente** pri uveljavljanju pravice do študentske; **50 %** za **zmerno, težje in težko duševno in telesno prizadete osebe**, ki niso sposobne za samostojno življenje in delo; **43 %** za **nezaposlene osebe**, za **nepreskrbljene odrasle osebe ter za otroke**, učence in študente). Mimo vrstnega reda se po tem sporazumu obravnavata le oprostitvev do-

plačila k ceni zdravstvenih storitev in dodelitev solidarnostnega stanovanja. To sta sicer dve pomembni socialnovarstveni pravici, vendar se njun finančni učinek ne ugotavlja kot dohodek pri določanju drugih vrst socialnovarstvenih pomoči.

Z eno besedo: Vse vrste pomoči se **prištevajo k dohodku družine** in pri dosegu zagotovljene socialne varnosti posamezniki ne morejo več uveljavljati drugih socialnovarstvenih pomoči!

5. člen

Pri ugotavljanju upravičenosti do socialnovarstvenih pomoči bomo udeleženke spoštovale načelo, da nihče od prejemnikov teh pomoči **ne more biti v ugodnejšem položaju**, kot so občani, ki si sami zagotavljajo socialnovarnost...

Načelo iz tega člena pomeni, da prejemniki socialnovarstvenih pomoči ne morejo biti v ugodnejšem gmočnem položaju kot občani, ki ne prejemajo teh pomoči.

6. člen

Če je občan deležen organizirane oskrbe v ustrezni socialnovarstveni oziroma drugi organizaciji (organizacija za usposabljanje, socialni zavod, vzgojnovarstvena organizacija, dom za učence in študente, šola) ali v varstveni družini, bomo udeleženke namenile socialnovarstveno pomoč, do katere je občan upravičen, za plačilo te oskrbe (**funkcionalna oblika pomoči**).

Če občan ni deležen organizirane oskrbe in če socialnovarstvene pomoči ni mogoče zagotoviti v funkcionalni obliki, bomo udeleženke izplačale občanu oziroma njegovemu zakonitemu zastopniku **pomoč v gotovini**.

Če je socialnovarstvena pomoč višja od cene organizirane oskrbe se izplača **razlika v gotovini**...

Socialnovarstvene pomoči imajo vedno določen namen in jih ne podeljujemo kot nekakšen splošen prispevek k družinskemu proračunu. Tako je študentska namenjena dijaku ali študentu, družbena pomoč otrokom (otroški dodatek) otroku itd. Da bi zagotovili uporabo teh pomoči za namen, za katerega so dane, sporazum uveljavlja načelo tako imenovane **funkcionalne oblike pomoči**. Gre za to, da naj po-

samezna interesna skupnost zagotavlja pomoč predvsem s plačilom stroškov oskrbe (denimo plačilo vrtca, šolske prehrane, oskrbne in zavodu za starejše občane, plačilo delne nadomestitve stanarine...). Samo izjemoma bo pomoč izplačana v gotovini, in to le tedaj, če prejemnik ni deležen organizirane oskrbe ali če je prispevek k tej oskrbi nižji od pomoči. Pomoč bo nakazana v gotovini le v tistih primerih, ko je ni mogoče zagotoviti v funkcionalni obliki.

7. člen

Pri ugotavljanju socialnih razmer občana, ki uveljavlja socialnovarstveno pravico, bomo udeleženke praviloma upoštevale vse njegove dohodke in prejemke ter dohodke in prejemke njegove družine.

Med dohodke in prejemke iz prvega odstavka tega člena štejemo dohodke iz delovnega razmerja, pogodbenega ali drugega dela, vse oblike nadomestil, dohodke iz opravljanja kmetijske in samostojne dejavnosti, prejemke iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, dohodke od premoženja, kadrovske študentske, preživnine in socialnovarstvene pomoči.

Pri uveljavljanju socialnovarstvene pravice so bistvenega pomena dohodki (redni in izredni), ki jih ima občan in njegova družina. Gre za stvarne dohodke in ne le za tiste, ki so formalno izkazani v OZD. Mednje vštevamo tudi dohodke, ki niso bili uresničeni v denarju (npr. iz kmetijske dejavnosti).

Upoštevalo se dohodki in prejemki iz minulega leta in vse socialnovarstvene pomoči iz tekočega leta z izjemo pomoči, ki jo občan uveljavlja.

Občana, ki vlaga zahtevek za dodelitev pomoči je potrebno opozoriti na to, da je odgovoren za podatke, ki jih daje in da bo moral pomoč vrniti z odškodnino vred, če bi bilo pozneje ugotovljeno, da do nje ni upravičen.

9. člen

Ko pristojni organ ugotavlja upravičenost do socialnovarstvene pomoči, lahko pomoč odkloni ali jo dodeli v nižjem zneku, kot bi občanu šla po določenih tega sporazuma:

- če je OZD izkazala, da je delavcu omogočila doseči višji dohodek z delom, s čimer bi zagotovil sebi in svoji družini socialno varnost, vendar delavec te možnosti ni izrabil,
- če je občan odklonil zaposlitev, ki mu jo je ponudila skupnost za zaposlovanje oziroma ni iskal zaposlitve prek skupnosti,
- če je kljub nizkemu izkazanemu dohodku ugotovljeno, da ni ogrožena socialna varnost občana oziroma njegove družine.

Pristojni organ lahko dodeli socialnovarstveno pomoč oziroma jo dodeli v višjem znesku, kot bi občanu šla po določilih tega sporazuma, če ugotovi, da občan in njegova družina zavoljo posebnih socialnih razmer (na primer: bolezni, invalidnosti, elementarna nesreča) kljub večjemu dohodku živita v težkih socialnih razmerah...

Določbe tega člena so osrednjega pomena, so **rdeča nit** za uresničevanje celotnega samoupravnega sporazuma. V dosedanji praksi je velikokrat prevladoval avtomatizem cenazusov in drugih meril za dodelitev socialnovarstvenih pomoči, hkrati pa je bil uveljavljen pretiran formalizem pri ugotavljanju dohodkov in drugih prejemkov. Zato sta avtomatizem in formalizem večkrat zameglila stvarne gnotne razmere posameznika in njegove družine. Po 9. členu je mogoče socialnovarstveno pomoč odkloniti, če kljub izkazanemu dohodku družine ugotovimo,

da ni ogrožena njena socialna varnost. Odkloniti jo je potrebno tudi v drugih primerih, ki so v tem členu posebej navedeni. Smiselno uporabljamo določila tega člena tudi obratno: če občan in njegova družina kljub večjemu dohodku, kot je po tem sporazumu določen za upravičenost do pomoči, živita v težkih socialnih razmerah, je pomoč mogoče dodeliti ali jo dodeliti v višjem znesku. Pri vsem tem ne gre za tako imenovani svobodni preudarek ali za svobodo v odločanju, marveč vedno za stvarne socialne razmere in za pomoč tedaj, ko z drugimi ukrepi ni mogoče zagotoviti socialne varnosti.

Za uporabo določb 9. člena bodo zelo pomembne izjave OZD in KS pa tudi ugotovitve socialnih služb in drugih poznavalcev stvarnih življenjskih razmer občana in njegove družine!

14. člen

Do ustrezne oblike socialnovarstvenih pomoči sta upravičena občan in njegova družina, ki imata **manjši stvarni mesečni dohodek na družinskega člana, kot je dogovorjena raven socialne varnosti.**

Dogovorjeno raven socialne varnosti posamezne družine izračunamo tako, da seštejemo zneske te ravni, določene za vsakega posamezne-

ga družinskega člana (kot izhaja iz pojasnilak 3. členu SaS), vsoto pa delimo s številom družinskih članov.

Stvarni mesečni dohodek na družinskega člana izračunamo tako, da seštejemo vse dohodke družinskih članov, določene v 7. členu tega SaS, preračunane na mesec, nato pa vsoto delimo s številom družinskih članov.

Občan je upravičen do pomoči, če njegov stvarni mesečni dohodek, ugotovljen na podlagi 7. člena sporazuma in preračunan na družinskega člana, ne dosega dogovorjene ravni socialne varnosti, ki jo določa ta sporazum za njegovo družino.

15. člen

Vsota socialnovarstvenih pomoči ne sme presežati razlike med dogovorjeno ravni socialne varnosti in stvarnim mesečnim dohodkom na družinskega člana.

Če bi socialnovarstvena pomoč po merilih iz tega sporazuma znašala manj kot 2 odstotka čistega osebnega dohodka, se ta pomoč ne dodeli; izjema so le primeri, navedeni v 2. odstavku 9. člena tega sporazuma.

Določbe tega člena ne veljajo za varstveni dohodek in za delno nadomestitev stanarine.

Določba prvega odstavka sporazuma onemogoča, da bi družina prejela različne vrste pomoči, ki bi skupaj z dohodkom presegle dogovorjeno raven socialne varnosti.

Sporazum tudi določa, da se pomoč ne dodeli, če bi znašala manj kot 2 % čistega osebnega dohodka (v letu 1985 to pomeni nekaj prek 500,00 din). Smisel te določbe je v tem, da tako majhna družbena pomoč ni primerna, ker ne prispeva k stvarni socialni varnosti.

Uveljavljanje socialnovarstvenih pomoči

30. člen

Delavci vlagajo zahteve za uveljavitev socialnovarstvenih pravic v svoji OZD, drugi delovni ljudje in občani pa v krajevni skupnosti, kjer imajo stalno prebivališče, v centru za socialno delo ali v strokovni službi udeleženk tega sporazuma.

Če občan vložil zahtevek v strokovni službi, ga le-ta pošlje organizaciji združenega dela oziroma krajevni skupnosti, o njem izreče svoje mnenje.

Če je družina upravičena do več vrst socialnovarstvenih pomoči, vložil zahtevek praviloma isti roditelj.

Skladno z zahtevo, da mora biti postopek hiter in preprost, je v tem členu določeno, kje lahko kdo vlaga zahteve. Delavec jih vlaga praviloma v svoji OZD, lahko pa tudi v centru za socialno delo ali drugi pristojni strokovni službi. Drugi delovni ljudje in občani vlagajo zahteve v krajevni skupnosti, kjer imajo stalno prebivališče, ali v centru za socialno delo oziroma drugi strokovni službi. Če je občan vložil zahtevek v centru za socialno delo ali drugi strokovni službi je le ta dolžna zahtevati mnenje njegove OZD ali KS, če ni zaposlen. To je nujno, da bi imeli pri določanju socialnovarstvene pra-

V nadaljevanju navajamo nekaj primerov izračunov povprečne ravni socialne varnosti za različne vrste družin:

Vrsta družine	oče	mati	1. otrok	2. otrok	3. otrok	Dogovorjena raven socialne varnosti na družin. člana	
						%	znesek
2 zaposlena 2 otroka	55	55	43	43		49	13.599,00
2 zaposlena 3 otroci	55	55	43	43	43	48	13.266,00
1 zaposlen 1 nezaposlen 2 otroka	55	43	43	43		46	12.766,85
1 zaposlen 1 nezaposlen 2 otroka (1 teže prizadet)	55	43	50	43		48	13.266,00
1 zaposlen 2 otroka	55	-	43	43		47	13.044,38

Zneski, navedeni v zadnjem stolpcu tabele veljajo za leto 1985, izračunani pa so na podlagi povprečnega OD v SR Sloveniji v letu 1984 (povprečni OD 27.754,00 din).

Še primer izračuna stvarnega mesečnega dohodka na družinskega člana:

Oče	OD v letu	346.012,00	Mesečni doh. družine:
Mati	OD v letu	261.914,00	607.926,- : 12 = 50.660,50
2 otroka	-	-	Dohodek na druž. člana:
Letni dohodek družine:		607.926,00	50.660,50 : 4 = 12.665,-

Stvarni mesečni dohodek družine znaša torej na družinskega člana 12.665,- din, kar je manj od dogovorjene ravni socialne varnosti družine (13.599,- ali 49 %), zato je družina upravičena do socialno-varstvene pomoči.

vice na voljo vse ugotovitve iz okolij, kjer občani žive in delajo.

31. člen

Občani vlagajo zahteve na obrazcih, ki jih določi pristojni organ skupščine Skupnosti socialnega varstva Slovenije.

Občani morajo obrazce – zahteve izpolniti natančno in popolno.

Zahtevki je popoln, če so v njem vpisani vsi potrebni podatki.

Organizacije združenega dela, krajevne skupnosti oziroma strokovne službe morajo občanom pomagati pri izpolnjevanju zahtevkov.

Za vse socialnovarstvene pravice je enoten obrazec s podatki, ki omogočajo ugotavljanje stvarnih socialnih razmer občana in njegove družine (le-tos SPN-1). Občani so dolžni dati vse podatke, ki jih zahteva obrazec. Od občana ni mogoče zahtevati kakršnihkoli potrdil, s katerimi bi dokazoval resničnost podatkov v vlogi. Če je za ugotovitev stvarnega socialnega položaja – razen objave OZD oziroma njegove KS – potrebna še kakšna druga izjava, denimo davčne službe, jo preskrbi služba enotne evidence. S tako ureditvijo naj bi občana čim manj obremenjevali s potmi in stroški in čimbolj poenostavili administrativno-tehnično poslovanje pri ugotavljanju upravičenosti do določenih socialnovarstvenih pomoči.

32. člen

Občan je **odgovoren za resničnost podatkov** v zahtevku.

Občan oziroma njegov zakoniti zastopnik mora najpozneje v 15 dneh sporočiti strokovni službi, ki opravlja skupno evidenco, ali udeleženci, ki zagotavlja pomoč, **vsako spremembo dejstev in okoliščin**, ki so bile podlaga za dodelitev in določitev višine socialnovarstvene pomoči.

Ne glede na določbo prejšnjega odstavka mora občan oziroma njegov zakoniti zastopnik vsako leto do **15. februarja** sporočiti podatke o dohodkih družine v minulem letu, sicer velja, da od 1. maja dalje ni več upravičen do socialnovarstvene pomoči. Ta določba ne velja za štipendije in denarne pomoči v socialnem skrbstvu.

Občanu zaupamo, da so njegove trditve točne, prav tako tudi podatki, ki jih daje. Seveda je občan odgovoren za resničnost vseh trditvev in podatkov. Če bi občan navedel neresnične podatke ali zamolčal dejstva, mora povrniti neupravičeno pridobljeno premoženjsko korist.

Občana je potrebno tudi osebno in z dokumentom o pravici obvestiti, da mora v 15 dneh sporočiti vsako spremembo, ki bi utegnila vplivati na njegovo pravico, izjemoma pa se novi podatki o dohodkih v prejšnjem letu ne sporočajo sproti, marveč enkrat na leto do 15. februarja. Če občan teh podatkov ne sporoči, velja, da od 1. maja dalje ni več upravičen do socialnovarstvene pravice.

35. člen, 44. člen, 45. člen

OZD oziroma KS mora pravilno izpolnjeni zahteve poslati v 15 dneh po prejemu strokovni službi v obravnavo.

Pristojni organ mora izdati sklep najpozneje v 60 dneh, strokovna služba pa ugotovitev v 45 dneh od uvedbe postopka.

Če občan ne soglaša s sklepom oziroma ugotovitvijo, lahko v 8 dneh po prejemu sklepa oziroma ugotovitve vloži ugovor na pristojni organ, ki mora o zadevi odločiti v 30 dneh.

Proti temu sklepu lahko občan v 30 dneh po prejemu tega, zahteva varstvo pravice pri posebnem sodišču združenega dela.

Vrste socialnovarstvenih pomoči

Varstveni dodatek

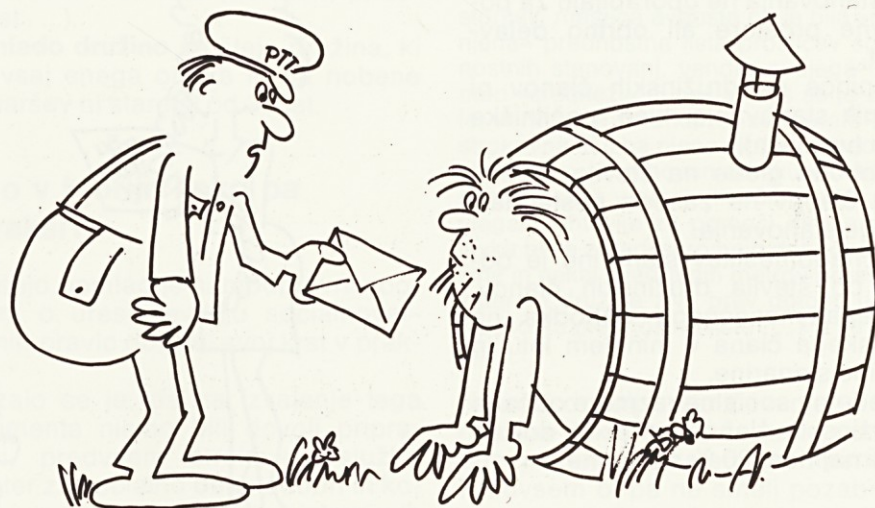
Uživalec pokojnine ima pravico do varstvenega dodatka, če njegova pokojnina **ne dosega zneska najnižje**

pokojnine za polno pokojninsko dobo in če njegovi dohodki skupaj z dohodki družinskih članov na posameznega družinskega člana mesečno ne presegajo zneska, ki ga s sklepom določa Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji.

Ker je varstveni dodatek pravica, ki izvira iz vložnega minulega dela upokojenca, ga zakon ne ureja tako, da bi bila njegova višina enaka za vse upravičence, ampak določa, da je višina varstvenega dodatka k starostni in invalidski pokojnini odvisna od dopolnjene pokojninske dobe posameznika, višina dodatka k družinski pokojnini pa je odvisna od števila uživalcev.

Varstveni dodatek se po statutu SPIZ odmeri od razlike med pokojnino in zneskom najnižje pokojnine za polno pokojninsko dobo in sicer:

Pokojninska doba	Odstotek varstvenega dodatka od osnove	
	za zavarovance %	za zavarovance %
15 let	60	70
16 let	62	72
17 let	64	74
18 let	66	76
19 let	68	78
20 let	70	80
21 let	72	82
22 let	74	84
23 let	76	86
24 let	78	88
25 let	80	90
26 let	82	92
27 let	84	94
28 let	86	96
29 let	88	98
30 let	90	100
31 let	92	
32 let	94	
33 let	96	
34 let	98	
35 let	100	

Denarna pomoč za brezposelnost

Zaposlenost in zaposlovanje ter njuna negativna oblika nezaposlenost so bistveni dejavniki ekonomskega razvoja, izredno občutljivo socialno in politično vprašanje ter pomembni dejavniki družbenega položaja delovnih ljudi. Zato se za primer »opravičene« brezposelnosti (prenehanje delovnega razmerja ne po lastni krivdi) daje tem osebam denarno nadomestilo, ki predstavlja 60 % povprečnega OD, ki ga je oseba dosegla v zadnjem letu pred prenehanjem delovnega razmerja. Osebi, ki uveljavi pravico do denarnega nadomestila se lahko izplačuje tudi **denarna pomoč za brezposelnost** za ožje člane družine, ki jih preživlja, skupna višina izplačanega denarnega dodatka pa ne sme presežati 25 % osnove, ki je določena z zakonom. In sicer:

- 5 % za enega vzdrževanega člana,
- 12 % za dva vzdrževana člana,
- 19 % za tri vzdrževane člane,
- 25 % za štiri ali več vzdrževanih članov.

Višina denarnega dodatka se lahko poveča za 50 %

- če je upravičenec edini hranilec,
- če preživlja telesno ali duševno teže prizadetega člana (ožje) družine.

Z novelo zakona je razširjena pravica do denarne pomoči za brezposelnost tudi za **pripravnike**, ki so sklenili delovno razmerje zadoločen čas, krajši od 9 mesecev (ti so že zajeti v sistem zavarovanja za čas brezposelnosti), če so uspešno končali pripravniško dobo ter izpolnjujejo pogoje, ki jih določa materialni cenzus.

Delna nadomestitev stanarine

Upravičenci do delne nadomestitve stanarine morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- da ne oddajajo stanovanja ali dela stanovanja v podnajem,
- da stanovanja ne uporabljajo za poslovne prostore ali obrtno dejavnost,
- da nihče od družinskih članov ni lastnik stanovanja, hiše, počitniške hiše (vseljivih),
- da občan glede na število družinskih članov ne zaseda nestandardnega stanovanja.

Delna nadomestitev stanarine je odvisna od števila družinskih članov, stvarnega mesečnega dohodka na družinskega člana v minulem letu in od višine stanarine.

Ne glede na socialne razmere občana in družinskih članov pa je ta dolžan plačati najmanj 20 % stanarine.

Štipendija iz združenih sredstev in razlika h kadrovski štipendiji

V času šolanja nastanejo pomembni stroški, in to zlasti za učence, in študente, ki se šolajo zunaj kraja stalnega prebivališča (najemnina za stanovanje, prehrana, stroški prevoza...). Če želimo izenačiti materialne možnosti mladine, ki se šola, moramo izhajati iz teh stroškov. Tako pri štipendiranju iz združenih sredstev ločimo **tri kategorije štipendij**:

- a) Osnovno štipendijo (za vse, ki se šolajo v kraju stalnega bivanja).
- b) Dodatek k osnovni štipendiji, ki pripada za povečane stroške šolanja zunaj kraja stalnega prebivališča, če živi dijak ali študent v dijaškem ali študentskem domu.
- c) Dodatek k osnovni štipendiji za stroške prevoza v šolo v medkrajevem prometu.

Seveda pa je višina te odvisna tudi od učnega uspeha!

Dijak oziroma študent je upravičen do štipendije, če stvarni mesečni dohodek na družinskega člana ne presega **55 odstotkov** (ali okroglo 15.000,00 din).

Družbene pomoči otrokom

Do korenitih sprememb je prišlo pri urejanju pravic do družbenih pomoči otrokom. Doslej veljavni sistem je dokaj strogo določal dohodkovni pogoj in višine denarnih pomoči in ni zagotovil otroku tolikšne višine pomoči, ki bi mu zagotovila socialno varnost. Višine denarnih pomoči so bile doslej določene po »dohodkovnih razredih«, v katerih so vsi otroci v okviru teh prejeli enake višine denarnih pomoči. Po novem je višina denarne pomoči **razlika med stvarnim dohodkom na**

družinskega člana in **43 odstotki** (oziroma 23 odstotki, če je otrok iz kmečke družine) povprečnega OD (kar znaša približno 12.000 din). Misel bi lahko zaokrožili, da je otrok upravičen do pomoči, če stvarni mesečni dohodek na družinskega člana ne presega 43 odstotkov (oziroma 23 za kmečke otroke).

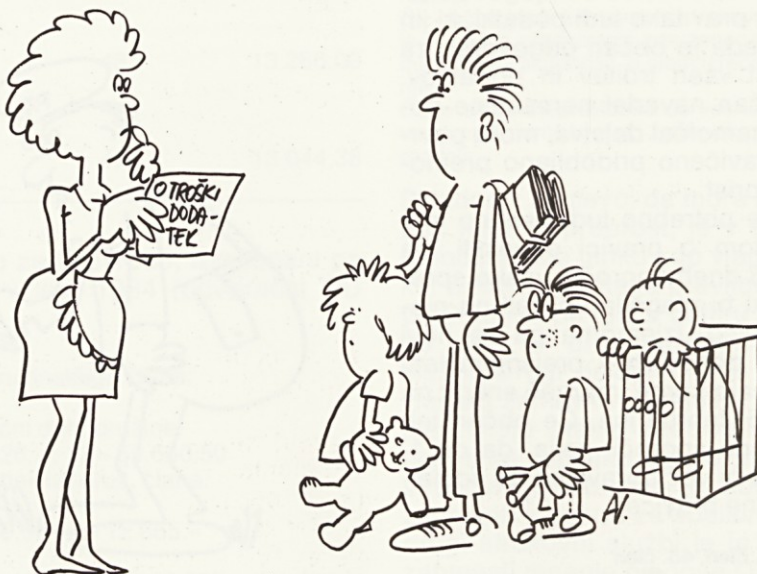
Iz vsega tega sledi, da merila niso avtomatizmi, ampak kar najbolj življenjsko zagotavljanje družbenih pomoči otrokom.

PRIMER:

1. V družini so štirje člani: oče, mati in dva otroka. Starša sta delavca. V minulem letu je znašal njun OD iz delovnega razmerja 507.926,00 din. Na družinskega člana je prišlo 10.581,00 din mesečno (43 % povprečnega čistega OD v preteklem letu je znašalo 11.938 din). Glede na dohodek na družinskega člana sta otroka upravičena do družbene pomoči, in sicer vsak otrok po 1.357 din).

2. V družini so trije člani: oče je delavec, mati gospodinja in otrok, ki je učenec osnovne šole. Edini vir preživljanja je očetov osebni dohodek, ki je znašal v minulem letu 460.000 din. Na družinskega člana je prišlo mesečno 12.777 dinarjev, kar je več kot 43 % povprečnega osebnega dohodka. Po mnenju OZD in KS družina navkljub dohodku, ki ga ima, živi v težjih socialnih razmerah, saj je mati bolna. V tem primeru lahko organ skupnosti ugotavlja upravičenost do pomoči na podlagi 9. člena SaS ter ugotovi obseg in obliko pomoči, ki bo otroku zagotovila ustrezno socialno varnost.

Bistveno spremembo družbene skrbi za otroke prinaša tako imenovana **funkcionalna oblika pomoči**, s katero naj bi predvsem zagotovili, da bi pomoči v resnici porabili za namen, za katere so bile dane. Zaradi tega je uveljavljeno načelo, da je potrebno družbene pomoči otrokom prvenstveno dodeliti v funkcionalni obliki oziro-

ma jih nameniti za pokrivanje stroškov otroka, ki je vključen v vrtec, šolo itd. Denarno pomoč naj bi dobivali le tisti otroci, ki jim pomoči ni mogoče zagotoviti v funkcionalni obliki, vendar je pri teh določen limit, da je družbena pomoč v denarju največ **15 % povprečnega čistega OD** (za prizadetega otroka 25 %), kar znaša zdaj 4.164 din (6.938 din). Tudi če je razlika od stvarnega dohodka na družinskega člana in 43 odstotki povprečnega OD večja od omenjenega zneska se upravičencu v denarni obliki ne izplača, v funkcionalni obliki pa se »izplača« v celoti! Občinska skupnost socialnega skrbstva zagotavlja občanom še naslednje vrste pomoči:

Denarna pomoč kot edini oziroma dopolnilni vir preživljanja

Do omenjenih pomoči je upravičen za delo nezmožen občan, ki je brez vsakršnih dohodkov oziroma prejemkov in brez premoženja ter nima nikogar, ki bi ga bil dolžan in sposoben preživljati, živi pa v domači oskrbi, to je sam ali v družini oziroma z drugimi osebami (denarna pomoč kot edini vir), oziroma so njegovi dohodki tako skromni, da ne dosegajo dogovorjene ravni socialne varnosti (dopolnilni vir preživljanja).

Denarna pomoč kot edini vir preživljanja znaša 43 % čistega OD, kot dopolnilni vir pa je razlika med denarno pomočjo kot edini vir preživljanja in dohodki občana.

Začasna in enkratna denarna pomoč

Začasne in enkratne denarne pomoči priznavamo občanom za premostitev trenutnih kratkotrajnih težav pri zagotavljanju socialne varnosti (smrt, bolezen v družini, elementarna nesreča, začasna »upravičena« nezaposlenost, odpust s prestajanja zaporne kazni ...)

Začasna denarna pomoč traja lahko največ mesecev, le izjemoma je lahko podaljšana za nadaljnjih 6 mesecev, višina pa je odvisna od občanskih razmer, ne more pa biti višja od denarne pomoči kot edinega vira preživljanja. Prav tako je enkratna denarna pomoč odvisna od socialnih razmer upravičenca, ne more pa biti višja od dvakratnega zneska denarne pomoči kot edinega vira preživljanja.

Plačilo oziroma doplačilo oskrbnih stroškov v socialnih zavodih in tuji družini

Pravico do pomoči v obliki plačila oziroma doplačila oskrbnih stroškov v socialnem zavodu ima le občan, ki nujno potrebuje takšno oskrbo. Prispevek za dnevno oskrbo znaša **35 %** (ta cenzus velja sicer tudi za plačilo varstva otrok v VVO), za celodnevno

oskrbo pa **60 %** stvarnega mesečnega dohodka na družinskega člana.

PRIMER:

Dohodek družine (4-članske) v letu 1984 je znašal 600.000 din, torej znaša dohodek na družinskega člana 12.500 din. En otrok je v socialnem zavodu, zanj pa znaša mesečna oskrba 20.000 din. Ne glede na to, so starši dolžni zanj prispevati 60 % stvarnega dohodka na družinskega člana, to je 7.500 din. Torej je ta otrok deležen pomoči v obliki doplačila oskrbnih stroškov v višini 12.500 din.

Če je stvarni mesečni dohodek na družinskega člana nižji od 70 % dogovorjene ravni socialne varnosti družine, zavezanec prispevka ne plača.

Bistvena novost tega je, da je višina prispevka odvisna le od stvarnega mesečnega dohodka na družinskega člana in ne od cene socialnovarstvene storitve.

Oprostitev doplačila k cenam zdravstvenih storitev

Občan je upravičen do oprostitve doplačila k cenam zdravstvenih storitev, če stvarni mesečni dohodek na družinskega člana ne presega **45 %** čistega osebnega dohodka (zdaj 12.489 din). Oprostitev velja tudi za družinske člane, če živijo z njim v skupnem gospodinjstvu in če jih preživlja.

Osnove in merila za dodelitev solidarnostnega stanovanja

Solidarnostna stanovanja so po določilih Zakona o stanovanjskem gospodarstvu namenjena delovnim ljudem, občanom in družinam z nižjimi dohodki in živijo v težkih materialnih razmerah.

Glavni kriterij pri uvrščanju upravičencev na prednostno listo in kasneje za dodelitev stanovanja je torej tudi tu višina stvarnega mesečnega dohodka na družinskega člana, pogoji bivanja in posebne razmere (bolezen, prizadetost ...).

Za **mlado družino** se šteje družina, ki ima vsaj enega otroka in da nobene od staršev ni starejši od 30 let.

Tako v teoriji, kako pa v praksi?!

Letošnjo pomlad je samoupravni sporazum o uresničevanju socialnovarstvenih pravic doživel svoj krst v praksi.

Izkazalo se je, da na izvajanje tega dokumenta nismo bili dovolj pripravljeni, predvsem strokovne službe (Center za socialno delo, odbori in komisije pri samoupravnih interesnih skupnostih, ki odločajo o posameznih pravicah), od katerih je novost zahtevala ogromno dela, predvsem pa

ažurnosti. Čeprav smo bili prepričani, da bo en zahtevek zadostoval za uveljavljanje več vrst socialnovarstvenih pomoči (ki ga je mimogrede povedano izpolniti prava »umetnost«) in da bo ta posredovan z enega mesta (Centra za socialno delo) vsem pristojnim komisijam za reševanje posameznih pomoči, navedene v zahtevku, smo kaj kmalu ugotovili, da temu ni tako. Na vsak razpis omenjenih socialnovarstvenih pomoči je bilo potrebno vlagati nove zahtevke s sicer popolnoma enakimi podatki, kot so bili navedeni že v prvem (npr.: za dodelitev solidarnostnega stanovanja, štipendije itd.). Tudi ni znano, če so ti novi zahtevki evidentirani na enem mestu – to je v Centru za socialno delo, ki naj bi vodil enotno skupno evidenco o vseh vrstah pomoči, ki jih delavci, občani in njihove družine prejmejo.

Vendar pa omenjene pomanjkljivosti niso vplivale na vsebinsko uresničevanje samoupravnega sporazuma, saj so vse samoupravne interesne skupnosti dosledno upoštevale nove kriterije za dodeljevanje posameznih vrst pomoči. To pa je pravzaprav bistvena kvaliteta sporazuma, ki bo zažarela v polnem sijaju, ko se bodo strokovne službe med seboj dogovorile o takšnem načinu uveljavljanja vseh socialnovarstvenih pomoči, da bo delavec oziroma občan potrkal na vrata strokovne službe le tolikokrat, kot bo to potrebno.

Še grenka izkušnja iz prakse: Delavka je spomladi uveljavljala na enotnem obrazcu več vrst pomoči: – denarno pomoč otrokom, – oprostitev doplačila k ceni zdravstvenih storitev, – uvrstitev na listo za dodelitev solidarnostnega stanovanja. Pri vlaganju zahtevka je bila poučena, da bodo pristojne komisije obravnavale njeno vlogo z vsemi zapisanimi zahtevki.

ln zgodilo se je: Komisija za otroške denarne pomoči je dodelila pomoč za otroke, socialna delavka ji je pridobila potrdilo o oprostitvi doplačila k ceni zdravstvenih storitev, meseca avgusta pa je bila »razgrnjena« prednostna lista prosilcev solidarnostnih stanovanj, vendar svojega imena med »srečneži« ni našla! Res se je zgodilo, vendar ne tisto kar bi se moralo (da bi strokovna služba njeno vlogo posredovala samoupravni stanovanjski skupnosti), ampak je ostala v arhivu tisočih drugih, ki so vlagali zahtevke za pomoči otrokom. Delavka bi se zaradi skromnih dohodkov družine in nekaj kvadratnih metrov prostora, v katerem družina živi, prav gotovo uvrstila visoko na prednostno listo ... Pa se ni, zaradi ...

Ni torej dovolj uresničevanje vsebine novega dokumenta, še kako pomembna je pot, po kateri se uresničuje. Predvsem bi pa ne smeli pozabiti, da se na to pot podajo predvsem ljudje, ki se nahajajo v takšni ali drugačni stiski.

Ivanka Skamen

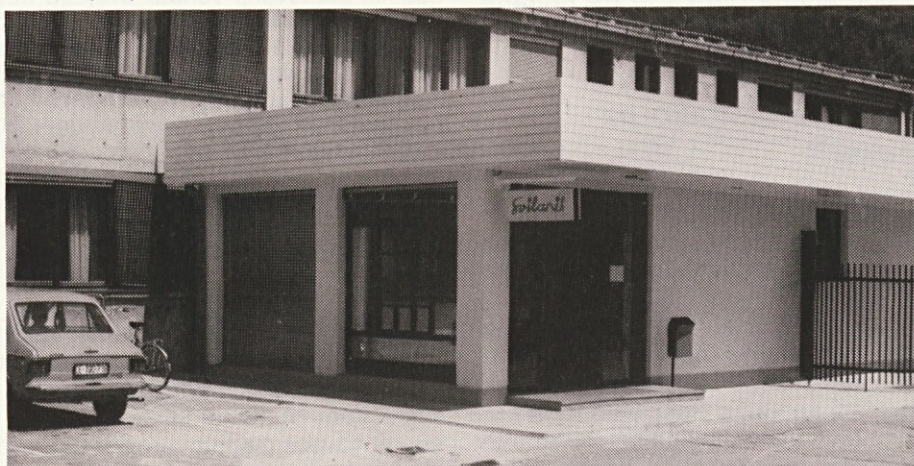
Imamo novo trgovino

Še malo, pa se bodo vrata odprla

Zadovoljna prva obiskovalka naše trgovine

Za slovo od nove trgovine še pogled od zunaj

Iz dela DPO
in društev

SINDIKAT PRED VOLITVAMI IN KONGRESOM

Priprave na volitve v zveze sindikatov in volitve v samoupravne organe v delovni organizaciji so se pričele že zgodaj spomladi. V vse organe smo evidentirali nove člane ter pričeli s pripravami na same volitve.

V naši delovni organizaciji smo se na to zahtevno nalogo še posebej pripravili. V organe samouprave smo evidentirali približno 50 % več delegatov kakor tudi v samoupravne interesne skupnosti ter člane zveze sindikatov IOOS ter delegate za Republiški svet tekstilne in usnjarsko predelovalne industrije. Sprejeli smo rokovnik ter pristopili k podpisnim izjavam evidentiranih delegatov. Gre torej za obsežno in zahtevno delo sindikata v tem obdobju priprav na volitve in 11. kongres ZSS.

V sredini avgusta so medobčinski sveti sprejeli tudi dogovor o vsebini in obsegu občnih zborov IOOS ter konference sindikata, ki naj bi bile od 15. oktobra do 15. novembra za IOOS ter za konference do 15. decembra. Občinski svet ZSS naj bi svojo sejo imel že januarja, medobčinski sveti pa februarja. Tako bo 11. kongres ZSS v Cankarjevem domu v Ljubljani od 21. do vključno 22. 3. 1986.

Kongres bo obravnaval tri osnovne teme:

- uresničevanje socialističnega samoupravljanja v pogojih gospodarske stabilizacije,
- človekovo ustvarjalno delo kot pogoj nadaljnega osvobajanja dela,
- usposobljenost zveze sindikatov za aktivnost v združenem delu in skupščinskem sistemu.

Kongres, ki bo trajal dva dni, bo izrazito delaven, udeležilo se ga bo manj delegatov in gostov kot na prejšnjih, zato pa bo v pripravah osnovni podatek na razpravah o osnutku dokumentov. Tu gre za delovno gradivo, poročila, delovanje med kongresoma,

resolucijo in statut ZSS: Osnutki bodo na občinskih svetih sprejeti v oktobru ter posredovani v javno razpravo IOOS v delovnih organizacijah. Delovna skupina pri OSZS je sestavljena iz 13 skupin, ki bo zasledovala in obravnavala ter posredovala pripombe na omenjene dokumente.

Kongresne priprave pri RSZS operativno vodi odbor, za to imenovan že predhodno. Obsega 5 komisij (med drugimi tudi komisija za informativno propagandno dejavnost).

Iz take opredelitve kongresa izhaja tudi nekoliko drugačen značaj kongresnih dokumentov, predvsem Resolucije. Ta bo krajša kot sicer in kot že omenjeno, bo zajela tri kongresne teme, druge stvari pa opredelila z vidika, koliko vplivajo oziroma so povezane z osnovnimi problemi in cilji, za katere si Zveza sindikatov prizadeva v naslednjem obdobju. Tako bo Resolucija bolj akcijski program in mobilizacijska podlaga za konkretno aktivnost v vsakem okolju.

Osnovni poudarki oziroma opredelitve, ki naj jih zajema resolucija, so:

- Iskanje takšnih rešitev v samoupravljanju, ki bodo delavcem vrnile občutek in hkrati ustvarile dejanske možnosti za odločanje o bistvenih zadevah pridobivanja in delitve dohodka.
- Izgrajevanje ekonomskega sistema, ki bo osebnim dohodkom vrnil njihovo ekonomsko in motivacijsko funkcijo.
- Zagotoviti izenačitev družbenoekonomskega položaja delavcev v družbenih dejavnostih z delavci v gospodarstvu.
- Izboljšati družbenoekonomski položaj upokoјencev.
- Povečati obratovalni čas strojev in naprav ob skrajševanju delavnika s prehodom na večizmensko delo.
- Natančno opredeliti vlogo sindikata kot subjektivne sile – itd.

Takšni osnovni opredelitvi kongresa oziroma zaključnih dokumentov pa je prilagojen tudi načrt organizacijsko-kadrovskih priprav.

Torej naloge, ki so pred članstvom ZS nikakor niso majhne. Sedanje zaostrene družbene razmere zahtevajo od nas vseh večjo aktivnost in organizirano vključevanje v vse procese priprav na kongres in volitve, ki bodo v prihodnjem letu. Mogoče bo kdo rekel: »Spet ti kongresi in volitve, saj je že vse narejeno in nimamo možnosti vpliva!« »Morda«, toda vendarle bo od nas vseh odvisno delovanje samoupravnih organov v DO, katerim je zaupana posebna odgovornost. Ravno tako pa nam ne sme biti vseeno, kaj se bo v prihodnjem obdobju dogajalo

v ZSS. Torej združimo moči in sodelujmo v pripravah! Tako bodo izvedbe vseh volitev in kongresa kvalitetnejše. Občino Kamnik bodo na 11. kongresu ZSS zastopali delegati iz različnih DO. Opredeljeno je, naj bo polovico žensk in mladine ter 55 % proizvodnih delegatov, 45 % pa družbenih dejavnosti. O samih delegatih pa bo razpravljaj

občinski svet ZSS na svoji seji, ki bo v oktobru.

V naši delovni organizaciji bomo vse priprave na kongres ZSS obravnavali na občnem zboru Konferenca sindikata v mesecu novembru in se tako skupno pripravili na sam kongres ZSS.

Jožica Jeglič

Bilo je lepo na Rabu

Štiridnevna ekskurzija na Rab (od 31. avgusta do 3. septembra 1985) je bila Svilanitovim gasilkam in gasilcem nagrada za njihov trud in sodelovanje v društvu in na tekmovanjih. Lahko so se je udeležili le tisti, ki so redno hodili na vaje in tekmovanja. Vaj se je udeleževalo 27 članov, za izlet se jih je prijavilo 21, na dan odhoda pa jih je na zborni mesto prišlo le 17, štirje pa so ostali doma. Dogovorjeni smo bili, da ob 6. uri zjutraj odpeljemo izpred Svilanita. Počakali smo deset minut, nato pa zastavili pot proti Rabu.

Veseli in vsi dobro razpoloženi smo se oddaljvali od Svilanita, mimo Ljubljane in Ribnice proti Delnicam. Tam smo se za kratek čas ustavili in si nabrali novih moči. Spet so zabrnili motorji kombijev in nadaljevali pot po vijugasti cesti proti morju. Kar kmalu smo zagledali Titov most, ki pelje na otok Krk. Topli sončni žarki so nas začeli greti in nam v misli priklicali številne ure, ko nam je bilo tako »toplo« in še bolj na vajah in pripravah za tek-

movanja. Tokrat pa je napočil dan, da se v morju ohladimo in speremo znoj, ki nam je tekel vsak torek in sredo od 12. do 14. ure na vajah. Pa ne da bi vzdihovali nad tem, radi bi le, da bi se nam pridružili vsi sodelavci, ki imajo veselje do gasilstva.

S takšnimi in podobnimi mislimi smo kar hitro prispeli do Jablanca in imeli veliko srečo, da ni bilo treba dolgo čakati na trajekt za prevoz do zemeljske krpe sredi velike luže. Ob 12. uri smo že bili pri našem počitniškem domu. Veselili smo se navdušenega sprejema upravnika Grden Franca, kuharja Lojzeta in servirk Mirande in Eme. Privoščili smo si hladne pijače, povabilu na kosilo pa smo se tudi radi odzvali. Po kosilu nas je lepo pozdravil upravnik, nato pa smo se razporedili po sobah. Lepo in toplo sončno vreme nas je premamilo, da smo pozabili na utrujenost in se prepustili božajočim učinkom morja, nekateri pa smo se odločili za vožnjo s čolnom. Tudi nedeljo smo izkoristili za prosto de-

javnost: nekateri so se kopali, drugi nabirali žavbelj za zdravila, nekateri pa so se odločili za potep po mestu.

V ponedeljek smo obiskali grobove naših internirancev, si vsi skupaj ogledali mesto in nakupili nekaj spominčkov za domov. Vroče popoldne smo si hladili s sladoledom in se »ohlajeni« vrnili v počitniški dom.

Torkovo dopoldne je bilo namenjeno delu: ženske so pospravile vse sobe, moški pa smo urejali dvorišče. Tudi na čoln nismo pozabili: prinesli smo ga z morja, ga očistili in spravili za drugo leto. Po kosilu smo z delom nadaljevali: očistili smo kuhinjo in posodo, uredili jedilnico in vso počitniško opremo znosili v notranje prostore, da bo na varnem počakala na prihodnje poletje.

Soferji smo poskrbeli, da so bili »konjički« napolnjeni z gorivom in mazivom. Tako je bilo vse nared, in ob 14. uri smo se poslovili od gostoljubnega doma in upravnika z željo, da se prihodnje leto zopet vidimo. Za piko na i smo se pred odhodom še slikali.

Veseli smo se odpeljali proti domu. Tudi pri povratku s prevozom ni bilo težav. Oddahnili smo si že čez dobro uro, ko smo zapeljali na trdna tla v Jablancu. Zvečer smo pripotovali v Kamnik, seveda z najlepšimi spomini na izlet.

Golob Lojze

ZA SLOVO OD POČITNIKOVANJA

Spočiti in sveži se zbiramo na svojih delovnih mestih, ob koncu poletne sezone, ko smo na različne načine preživljali svoje dopuste. Sedaj z zanimanjem primerjamo prijetna in neprijetna, žalostna in vesela doživetja iz prelepih dopustniških dni.

Naš požrtvovalni oskrbnik počitniškega doma na Rabu se zadnje sezone prav rad spominja. Nanjo se je seveda dobro pripravil in zato tudi uspeh ni izostal – dopustniki so prihajali z Raba veseli in zadovoljni. To pa je za upravnika in ostalo osebje največje zadovoljstvo in tudi lepo plačilo. Uspeh seveda ni prišel sam. Že nekaj

tednov pred pričetkom sezone je bilo na Rabu vse živahno. Dosti je bilo še dela s kanalizacijo, montirali so ventilatorje v kuhinjo, uredili jedilnico, prepleskali so okna, obnovili fasado doma, staro kuhinjsko posodo so zamenjali z novo. Potem je vestni gospodar, ki je tudi ekonom začel polniti shrambe, da ne bi v sezoni zmanjkalo pijače, cigaret, znamk, razglednic, bobi palčk, raznih sladkarij in pa seveda tudi sladoleda. Na srečo ima naš upravnik povsod dobre zveze, da tudi na višku sezone ni bilo težav z nabavo. Če zelenjave ni bilo v skladiščih, jo je dobil pri prijaznih domačinih,

občasno pa je organiziral celo transport sveže zelenjave naravnost iz domačih krajev. Počitniški dom je bil poln celo sezono. V njem najde prostora sedaj že kar 38 ljudi. Kuhar, dve pomočnici in seveda upravnik, ki je bil tudi računovodja, knjigovodja in ekonom, so poskrbeli za dobro počutje v domu.

Vsi inšpektorji, ki so obiskali naš počitniški dom, so bili z ugotovitvami zadovoljni.

Ob zaključku sezone ima tovariš Grden že obsežne načrte za izboljšave, za katere dosedaj ni bilo denarja. Želel bi obnoviti in delno zamenjati pohištvo, ki je že precej

dotrajano. Meni pa tudi, da bi morali premisliti o možnosti organiziranega prevoza dopustnikov na Rab in nazaj, kar bi bila ob sedanjih cenah goriva za vse dobrodošla olajšava.

Zaradi izredne domiselnosti našega upravnika ni bilo najbrž v celi sezoni niko-gar, ki bi lahko rekel, da je bilo na Rabu dolgočasno. Saj organizira razna športna srečanja s sosednjimi počitniškimi domo-

prihodnje poletje radi vrnili. In kako so preživljali naši delavci svoje letne oddihe drugje?

Novigrad – tu imamo 3 »hišice v cveču« žal brez cvetja.

Neka tovarišica se je prav hudo razjezila, ker druga ni vedela, da je čas menjave **ob 12. uri!**

Vrsar

Tu stojita naši dve prikolici, ki sta nudili delavcem več ali manj prijetno bivanje. V knjigi pripomb pa smo našli naslednje:

- gost, ki je prebival v Vrsarju od 1. 9. do 11. 9. je ugotovil, da je prikolica v dobrem stanju,
- nek drug letoviščar pa je v obdobju od 21. 8. do 31. 8. ugotovil, da je prikolica v slabem stanju,

Reklama za Coca Colo?

vi, kjer se dopustniki pomerijo v šahu, namiznem tenisu in kegljanju. Zvečer so pikniki, razne zabavne prireditve in ples. Točilnica je odprta skoraj neomejeno do poznih nočnih oziroma zgodnjih jutranjih ur.

Da bi se v domu lahko kdaj tudi veselo zavrteli, je tovariš Grden prinesel na Rab tudi svoj kasetofon in več dobrih kaset. Tako so lahko gostje poslušali vedno glasbo po želji od poskočnih Avsenikovih melodij do raznih modernih napevov in melodij. Žal pa se je naš upravnik vrnil domov z zelo okrnjeno zbirko kaset in zato naproša vse, ki so bili na dopustu na Rabu, da pregledajo svoje zbirke kaset, in če najdejo med njimi takšne, ki so označene s črko G, jih naj vrnejo. Žal so izginile tudi takšne, ki jih je hranil za spomin na dragega prijatelja, potem ena Avsenikova kaset, pa Damjana in druge. Na Rab se je odpeljal s 40 kasetami, vrnil pa se je z dvajsetimi.

Tovariš Grden pravi, da se bo kljub temu še rad vrnil na Rab, posebno, če bo kuhinja zopet prevzel naš kuhar, ki ga gostje in osebje ne morejo prehvaliti. Jedi, ki so prihajale na mize, so bile tako lepo pripravljene, da je zadostil estetskimi čutom obiskovalcev in nato še kulinaričnim.

Naše osebje, ki je celih 75 dni v potu svojih obrazov oskrbovalo naš počitniški dom, ga čistilo in streglo gostom, je imelo na razpolago 1 kisko vodo dnevno, kar je za vroče poletno vreme na Rabu sploh pa za kuhinjo, kjer je bilo tudi do 40°C le premalo tekočine.

Kljub vsem zgodam in nezgodam je ostalo letošnje poletje na Rabu osebju in letoviščarjem v prijetnem spominu in vsi se bodo

Sladkosnedi???

Ne grem še domov!

Letoviščarji so imeli lep dopust, čeprav se je v knjigi pripomb nabralo precej pripomb:

- nekaj dni je bila hrana slaba,
- v hišici manjka zavesa v stranišču,
- ni dovolj obešalnikov,
- pred vrati ni predpražnika, kjer bi si lahko ocedili obuvala, oziroma večinoma kar boste noge,
- pridna gospodinja je pogrešala smetišnico, koš za smeti,
- v stranišču je razmajana pipa nekaterim zagrenila prijetne dni,
- mnogi menijo, da miza ni primeren podstavek za hladilnik.

- v času od 1. 7. do 11. 7. so tudi ugotovili, da je prikolica v zelo slabem stanju in potrebna nujnega popravila,
- odeje so umazane,
- več je takšnih, ki so ugotovili, da je prikolica slabo očiščena, pa tudi inventar ni bil pred ponovnim čiščenjem uporaben,
- streh pušča,
- manjka vedro,
- strgana je blazina,
- pokvarjena je zadruga na baldahinu,
- in potem za lepši zaključek še pripomba: vse je v najlepšem redu . . .

V bližini **Umaga** smo v kempingu Stella Maris postavili dve prikolici.

Naši delavci so imeli že v zvezi s postavitvijo nekaj pripomb. Prikolici stojita preblizu skupaj, lokacija pa tudi ni preveč zadovoljiva, ker stojita prikolici precej daleč od počitniškega doma Induplati Jarše. Ostale pripombe pa so se glasile približno tako

- odlomljena vrata,
- manjka posode, cedilo za čaj, odpiralnik, pribor, kozarci,
- poškodovani so vrata, plinska svetilka, hladilnik . . .

Nato pa še takšne pripombe kot:

- nič ni bilo v redu,
- nismo imeli pravih ključev,
- pomanjkljivosti nisem opazila . . .

V **Medulinu** sta stali prikolici po mnenju nekaterih predaleč od sanitarij. Torej za tiste nasvet: Če greš pravočasno . . .

- pri umivalniku je odlomljena cev,
- kozice in lonci so obtolčeni,
- v prikolici so samo štirje globoki krožniki, desertnih, torej malih pa je kar osem komadov.

Živijo, do prihodnjega leta!

V **Rovinju** sta prikolici »slabo« postavljeni, poleg tega pa so naši delavci napisali še kup pripomb kot:

- polomljeno okno,
- manjkajo noži, kozarci, vžigalnik za plin, ščipalke za perilo, cedilo za špagete, večji kuhinjski nož, ponove . . .
- pokvarjene so zadrge,
- drugič postavite prikolico v senco.

V **Čatežu** je požrtvovalen letoviščar popravil posteljo, vendar pa priporoča, da bi se postelje lotil ob priliki še mizar . . .

- »hladilnik dela tako, da se meso ni skvarilo« . . .
- okna se slabo zapirajo,
- »pokvarjeno levo okno v spalnici, da pušča vodo«.

V **Uliki** smo imeli samo eno prikolico. Letovanje je bilo prijetno. Dopustniki pa so opazili da

- so pokvarjena drsna vrata,
- ne deluje en gorilnik,
- so kozarci neuporabni, skodelice pa so samo tri,
- je inventar pomanjkljiv – samo tri male žličke, 3 skodelice, dva večja kozarca, trije manjši, počeni so trije globoki krožniki in en plitek . . .

Cam v **Malem Lošinju** je nudil zavetje dvem prikolicam, kjer pa je delovala samo svetilka nad vrati . . .

- manjka precej inventarja: pepelnik, kozarci, krožniki, solnica, vrv za perilo . . .
- ob zelo zanemarjenem hladilniku so imeli gostje pomisleke, ali naj sploh zložijo vanj hrano, ali ne . . .

Na **Veliki planini** stoji naša, po pripovedovanju gostov, ki poznajo tudi druge kočice, najbolj komfortno urejena kočica. Kljub skrbnemu vzdrževanju in stalnemu obnavljanju se je v zapisnikih pojavilo nekaj pripomb:

- vodna črpalka pušča,
- peč v dnevni sobi ne deluje,

Večerna atrakcija...

- manjka precej kuhinjskega inventarja,
- primanjkuje vode – deževnica odteka iz žlebov mimo zbiralnika na tla,
- kljub novi školjki smrdi iz greznice . . .

To so izvlečki iz zapisnikov, ki so jih sestavljali in dopolnjevali delavci, ko so letovali v naših počitniških kapacitetah. Vanje niso zapisovali prijetnih dogodkov, presenečenj, tudi pohvale so redke . . . Vsega, kar je bilo prijetno, se bodo še radi spominjali, saj ostane vse to najbolje zapisano v spominu. Zato so v zapisnikih le neprijetne pripombe, ki se sicer prehitro pozabijo. Do prihodnjega letovanja pa: **vsem veliko delovnega zagona!**

Alenka Doplihor

Srečanje tekstilcev

Lepega in vitkega pokala ni več na polici med ostalimi, ki bahavo pričajo o uspehih športnikov Svilanita. Preselil se je v Ljubljano, v DO »DEKORATIVNO«, ki ga je z veliko premočjo osvojila na letošnjem srečanju tekstilcev – delavcev »Induplati«, »Dekorativne« in »Svilanita«. Od njega smo se v mis-

lih poslovili že nekaj dni pred srečanjem, saj nam je bilo jasno, da brez nekaterih naših sodelavcev in sodelavk lanskoletnega uspeha in zmage, ne bomo mogli ponoviti. Lep in vitek, kot že rečeno, je romal k graverju, ki mu je na ploščico dodal ime lanskoletnega zmagovalca, naša Anita pa ga je zdrgnila do sijaja, ki je jemat vid. Pripravljeni na vse dobro in slabo, predvsem pa polni veselih pričakovanj športnih zgod in nezgod smo čakali sobotno jutro, 14. septembra, da se kljub vsem pomislekom »spopademo« v tekmovanjih.

Prijetno presenečeni nad ljubezenim sprejemom gostitelja tekmovanj – Dekorativne iz Ljubljane – smo se kmalu po prihodu razkropili na različne kraje športnih dogajanj in se vračali z bolj ali manj dobrimi novicami.

Čeprav so nogometaši v želji za goli skoraj izgoreli od silne borbenosti in so se kegljači na vse kriplje trudili, da bi podrli čimveč lesov, jih je športna sreča pustila na cedilo, usodo tretjega

mesta pa so si delili z igralci namiznega tenisa, ki brez dveh najboljših igralcev niso mogli storiti več kot so!

Zadovoljni s svojimi dosežki so bili strelci in šahisti, odbojkaši pa so v izjemno borbenih igrah pristali, kot prvi in drugi, na drugem mestu.

Naj nam spoštovani in cenjeni moški svet ne zameri, če se odbojkašice Svilanita pohvalimo, da smo tudi tokrat čast tovarne reševale s prvim mestom – ž e n s k e. In to le tri naspane in ena neprespana igralka! Koroščeva Mojca se je srečanja udeležila kar z nočnega dela, urico spanja pa si je privoščila šele po končanih tekmovanjih na klopici v parku.

Sicer pa nam rezultati niso pokvarili razpoloženja, saj je bilo med nami nekaj novih, mladih sodelavcev, kar nam je vlivalo upanje, da se bo tradicija športnih srečanj ohranila tudi po tem, ko bo obstoječi »športni inventar« (v človeki podobi) za odpis.

Čeprav smo se vse dopoldne po malem gostili z dobrotami, ki so nam jih ponujali radodarni gostitelji, nam je kosilo tudi teknilo, ki smo ga poplaknili...

Zgodaj popoldne smo se poslovili od športnih prijateljev iz Dekorativne in Iduplati. Nekateri smo odhitali domov, druge pa je pot zanesla še drugam, seveda pa ne povemo kam. Bilo je lepo!

Najboljši kolesarji v Kamniku

Že tretje leto je bilo v nedeljo, 15. septembra 1985 organizirano občinsko kolesarsko prvenstvo in že tretje leto smo se potegovali za naslov občinskega sindikalnega prvaka. Čeprav gre v tretje rado, smo tolažili sami sebe, nas je drobna skrb vendarle opozarjala na odlične Titanove kolesarje, ki bi nas z malo sreče prav lahko premagali. Če bi bil sistem točkovanja ekipne uvrstitve takšen, da bi štel vse točke, ki si jih posamezni tekmovalci z uvrstitvijo »privozijo«, potem naša zmaga zagotovo ne bi bila na tehtnici, saj je bil vsak drugi tekmovalec »naš«. Žal štejejo zanjo le trije najboljši moški rezultati iz različnih starostnih kategorij in le en ženski. Zato se je bilo zares potrebno potruditi in vrteti pedala na vso moč, kanček športne sreče pa nas je po končanem tekmovanju postavil na najvišjo stopničko.

V megleno nedeljsko jutro smo se najprej pognale ženske.

Start v Godiču je bil silovit, hitrost pa je nekoliko popustila šele, ko smo se že obrnile od mekinjskega mostu proti

Trikrat hura za ekipo Svilanit

Veterani A

Veterani B

Stranjam. Takrat smo prvič lahko pošteno zajele sapo z meglo vred, ki nam je še dolgo ležala globoko v pljučih. Na cilj je prva od naših pridrvela Zinka, z Mari sva poravnani pribrali za njo, za petami nam je bila Vika, Breda pa se nam je tudi kmalu pridružila. Tekmovanje so nadaljevali najprej mlajši nato pa še starejši kolesarji. Hitrost je bila silna, zato jih zeblu verjetno ni, saj jih je poleg brzine grelo tudi sonce, ki je nedeljsko dopoldne naredilo še lepše. Naši fantje so se dobro odrezali, saj sta se mlajša – Miro in Jernej – pripeljala v prvi skupini le sekundo za zmagovalcem, srečno sta privozila na cilj v starejši kategoriji tudi Ciril in Halil, prva v mlajši veteranski skupini sta se pripeljala Fačo in Rajko, zmagal pa je Fačo, ki je imel silovit šprint. Zelo solidna sta bila tudi Bojan, ki je bil šesti in Ciril, ki je bil deveti. Tudi pri starejših veteranih smo imeli zmagovalca Silva in Ivana, ki sta uspehom tekmovalk in tekmovalcem dodala piko na i.

Vse tekmovalke so si po razglasitvi rezultatov okoli vratu obesile medalje: Zinka – zlato, Kika, Mari in Vika srebrne in Breda bronaste. Skoraj pa bi pozabila omeniti najpomembnejšo novico: pri veterankah nas je zastopala letos naša Marija Janežič, si prikolesarila zlato medaljo, Svilanitu pa 10 točk k ekipni uvrstitvi, k tej pa so se šteli še rezultati: zmaga Novak Franca in 10 točk, zmaga Magyar Silva in 10 točk in šesto mesto Jagodic Mira in 5 točk.

Za prijeten zaključek razburljivega dopoldneva je poskrbel Haseb, ki nas je peljal v gostišče, kjer smo si napolnili želodce in »pomirili« ...

Kika

Upokojili so se

Da bi ostala židane volje

Različne misli obhajajo človeka, ko odhaja v pokoj. Ločuje se od svojih sodelavcev, prijateljev in od tovarne, ki mu je dajala materialne dobrine za obstoj. Sam sicer še

Suhovršnik Slavka

tega dogodka nisem doživel in mi je zato težko opisati vse misli odhajajočega, ko zapušča svoj »drugi dom«, v katerem je živel in ustvarjal vrsto let. Te besede sem zapisal zato, da bi mi vsi, ki ostajamo, dojeli pomen ločitve oziroma občutka, da nisi več aktivni član Svilanita.

Ob takih in podobnih mislih je odšla od nas v zasluženi pokoj tudi naša sodelavka Slavka, posebno še, ker se je Slavka morala posloviti zaradi zdravstvenih težav in nenadnim vprašanjem, kako nadaljevati življenjski jutri.

Že sam začetek njene življenja poti v Dobrovniku pri Lendavi je bil težak in s takimi koraki se je prebijala po poteh življenja, dokler ni pristala v Kamniku. V Živilski industriji Kamnik si je našla prvo zaposlitev v našem kraju, od koder je leta 1963 prišla v našo delovno organizacijo na dela in naloge vzdrževalke prostorov. V našem okolju si je našla življenjskega sopotnika in si uredila dom za skupno prenašanje bremen oziroma delitev skope sreče, katero ji je prinašalo življenje.

Slavka je bila pridna in vestna delavka, takšno jo je naredilo življenje in kot tako jo bomo ohranili v spominu, ob pogovorih in srečanjih, ti slednji pa ji bodo še kako dobrodošli.

Ob odhodu v pokoj se ji sodelavci zahvaljujemo za prizadevno delo in ji želimo veliko mero dobre volje v življenju, katero pa ima, saj jo je v našem razgovoru kar izžarevala, ter da bi doživela spoštljive jesenske dni.

Hvala, Slavka!

Jenko Emil

Zapustiti delovno sredino je vedno težko

Naše vrste so se znova zredčile. Po nedavnem odhodu v penzijo tovarišice Ška-

Janežič Franc

pin Marije nas je zapustil predčasno še dober in vesten sodelavec Janežič Franc, pomočnik skladiščnika gotovih izdelkov za TOZD Frotir.

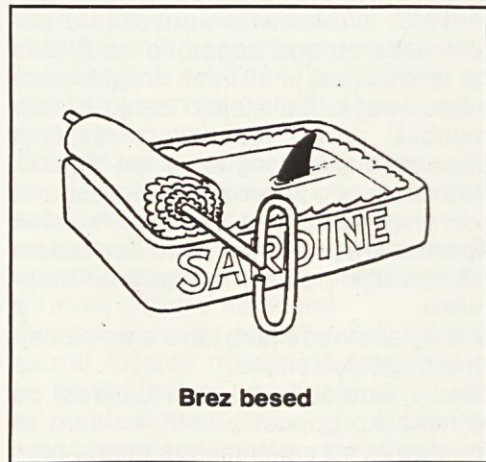
Tovariš Janežič se je zaposlil v DO Svilanit že leta 1959 in to v obratu v Šmarci. Tako kot je prej usmerjal železniški promet, natančno in vestno, je tu kot skladiščnik surovin, barv in kemikalij skrbel, da je vsak stroj dobil svojo surovino in da je bilo vedno pravočasno vse pripravljeno za barvanje in vse kar je povezano s temi procesi. Ob širitvi in novogradnji Svilanita na današnji lokaciji je leta 1961 prevzel skladišče polizdelkov hkrati s pisarniškim materialom, ob povečanju naše proizvodnje pa je prevzel odgovorno mesto pomočnika skladiščnika gotovih izdelkov in odpremnika. Od tega trenutka dalje so šli vsi izdelki – brisače in do nedavnega tudi konfekcija, ki jih je moč dobiti skorajda po celem svetu, prek njegovih rok.

Franci je zaputil naše vrste žal prezgodaj, saj ga je težka bolezen določila za pred-

časno invalidsko upokojitev. Kljub temu, pa je preživel v Svilanitu skoraj sedemindvajset let, lepih, včasih pa tudi precej napornih, kot sam pravi. Ob mojem obisku sva skupaj obujala spomine na pretekla leta in imel sem občutek, da so mu danes prav tista težka leta izgradnje in razvoja tovarne, udarniških sobot in nedelj, kljub vsemu najbolj pri srcu, pa čeprav so imeli takrat na razpolago samo steptano zemljo »rudlna« in pridne roke. Za toploto v mrzli zimi pa je poskrbelo tovariško vzdušje in zagnanost ter vera, da se gradi in pridno dela za boljši jutri. Gotovo je bilo takih ljudi in sodelavcev več, saj drugače danes ne bi bilo takšne tovarne, kot jo imamo. Ob takšnem kramljanju mi je zaupal tudi to, da se po njegovem mišljenju velikokrat ne zavedamo ali pa smo že pozabili, kako je bilo včasih in da le prevečkrat izražamo nejevoljo zaradi raznih malenkosti. Res je, da ni nikoli tako dobro, da ne bi bilo lahko še boljše, vendar je treba strpnosti in dobre volje, predvsem pa poštenih in dobrih odnosov med sodelavci, z enim ciljem – za naš skupen, še boljši jutri.

Sodelavci želimo Franciju skorajšnje okrevanje in da bi kljub temu, da ni več v naši sredini imel priliko še dolgo opazovati razvoj in napredek delovne organizacije, v kateri je pustil veliko svojega truda in prizadevnosti.

Zver Jože

Brez besed

Zvezda se je rodila po telefonu

Predstavljamo vam pevca amaterja, ki je s svojim lepim glasom in posluhom osvojil žirijo vala 202 preko telefonske zveze, pa ne Svilanitove, temveč prave, pristne tuhinjske.

Prav gotovo ste spoznali, da gre za Jeglič Rajka, mladega ključavničarja iz delovne enote vzdrževanje, ki je malo za šalo malo za res, prek telefona zapel »MATEJO« in na podlagi ocene strokovne žirije v studiju drugega radijskega program zasedel prvo mesto v oddaji »HIT POLETJA '85«. Zgle-da, da je v tej delovni enoti kar precej skritih talentov, ki svoje ambicije pokažejo izven Svilanitove ograje, saj je bil v zadnjem Tekstilcu opisan podoben primer, vendar z drugačno delovno temo.

Da bi kaj več izvedeli o tem, kako je Rajko postal znan zaradi svojega lepega »tenorja«, sem ga poklicala na krajši razgovor in poprosila, da mi opiše, kako je razvijal svoje pevske sposobnosti.

»Vesetje do petja imam že od mladih nog. Prepeval sem ob vsaki priliki in ob vsakem delu, največ pa na paši, tako, da so sosedje vedno vedeli, kdaj sem pasel krave, pa naj je bilo v dolini ali hribu, vedno je od vsepovsod odmeval moj glas, ko sem kot po tekočem traku prepeval pesem za pesmijo. To moje veselje se je nadaljevalo skozi vsa šolska leta in ko sem obiskoval kovinarsko šolo, sem si za spremljavo kupil še kitaro. Tako sem pel in igral sebi v veselje, ter ob tem imel željo, da bi morda kdaj tudi kje drugje javno zapel. Tako se mi je leta 1977 ponudila prva prilika, ko sem se prijavil za oddajo GLAS JESENI. Ker se je prijavilo okoli 60 pevcev amaterjev, so naredili preizkus pevskih sposobnosti in tako je v ožji izbor prišlo 18 pevcev, med katerimi sem bil tudi jaz. Zame je bilo to zelo vzpodbudno in tako smo prepevali po raznih krajih, občinstvo pa nas je ocenjevalo. Ob koncu prireditve sem zasedel 6. mesto. Morda bi se končalo še boljše, če bi se udeležil oddaje v Trstu, vendar pa takrat nisem imel potnega lista in se je moje sodelovanje s tem končalo. Naj povem, da sta na tej oddaji takrat sodelovala tudi Helena Blagne in Aleksander Jež, ki pa sta zaradi izredne vztrajnosti in verjetno tudi poznanstva ostala na površju in sta danes znana pevca. Brez poznanstva in dobrega finančnega stanja pa se ne da preriniti nekoliko višje, saj je vsaka pot povezana s stroški.

Tako sem naglas prepeval pesmice spet po domačih logih, nekoliko tiše pa za tkalskimi stroji in pri ostalem delu po obratih. Prilika pa se mi je ponudila spet letos, ko je bila organizirana akcija HIT POLETJA. Avdicije so bile organizirane v raznih krajih po Sloveniji, tako na Bledu, v Portorožu, v Ljubljani, Mengšu itd. Ob vsaki priliki je bila na sporedu druga pesem. Tako je bila v hramu »Rožica« v Mengšu že skoraj ponarodela Henčkova »Polka, valček, rok'n rol«, v klubu Valentino pa »Zora je« itd. Meni je najbolj ležala pesem Mateja, zato sem se tudi prijavil za to oddajo. Ko sem z RTV dobil obvestilo, naj bom določenega dne pripravljen, da bom vzpostavil vezo po telefonu in zapel, sem se začel pospe-

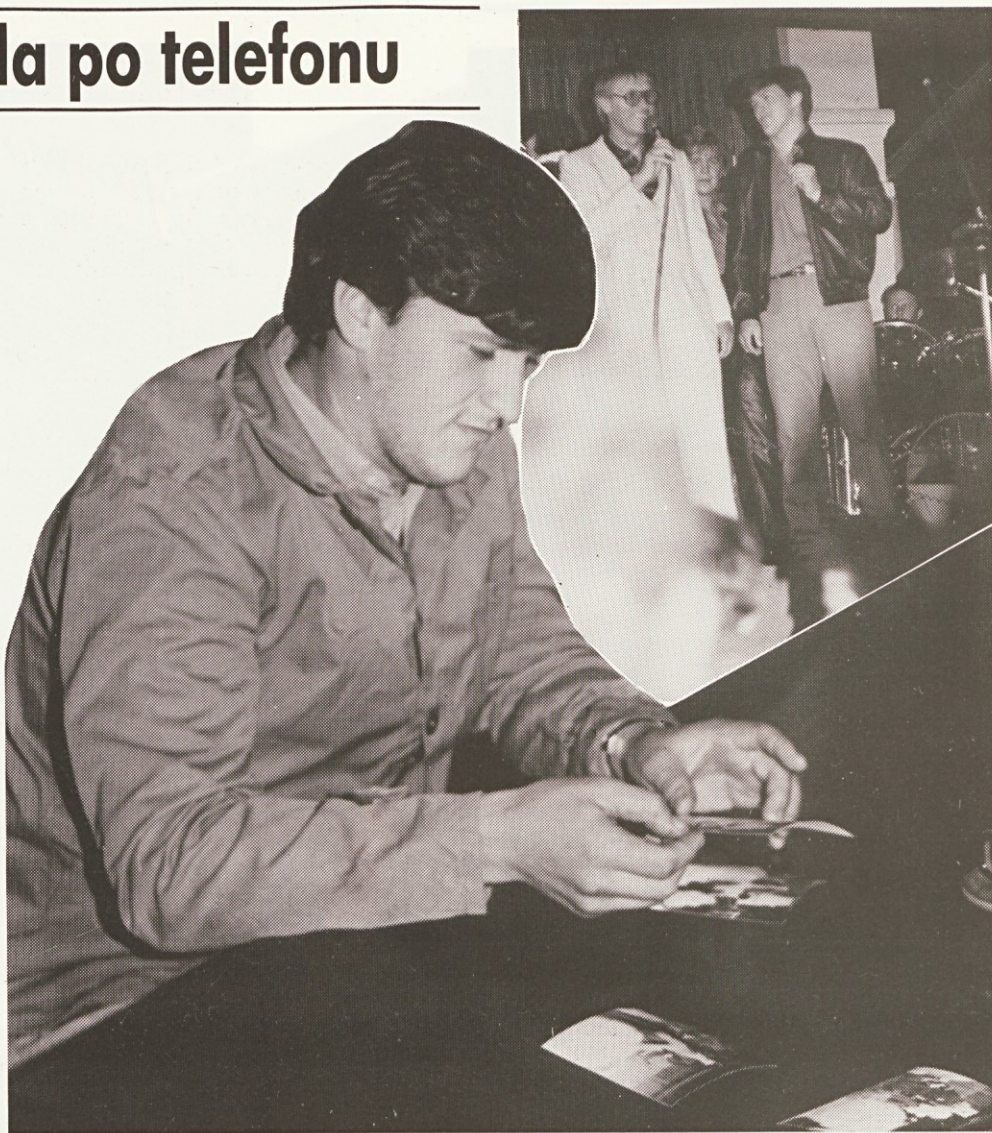
šeno pripravljati. Vsak dan sem treniral in pel »Matejo«. Ko je napočil pričakovani dan, sem vzel dopust in se domenil z gostilničarjem Hribarjevim Ivanom na Lazah, da mi je dal na razpolago telefon. Tako sem nepretrgoma vrtel telefonsko številko vala 202. Po skoraj enournem trudu sem le dobil zvezo in po hitrem postopku zapel »Matejo« ob spremljavi harmonike v studiu. Kmalu nato sem zvedel, da je strokovna žirija izbrala mene za zmagovalca. Seveda so oddajo po radiju poslušali tudi moji prijatelji in sodelavci in tako sem telefonično prejemal čestitke v gostilni pri Hribarju na Lazah, kjer je bila pri roki tudi dobra kapljica za »proslavljanje«.

Med pripravami za glavno finalno tekmovanje, ki je bilo organizirano pri Špornu v Radomljah, so me prijatelji največkrat pozdravljali kar z »Živijo, kako je kaj Mateja?« Vendar pa sem se za finale pri Špornu bolj pripravil za pesem »Vse manj je dobrih gostiln«, kajti ta je bila na programu za vse nastopajoče. Z organizacijo prireditve nisem bil zadovoljen, saj smo bili prepuščeni sami sebi, do nastopa sploh nisem vedel, kateri amaterji bodo peli in kje so. Nastop se je pričel šele ob 23. uri zvečer, čeprav je bilo prvotno v programu, da pričnemo ob 20. uri. Vsekakor dobro za prireditelja in gostilničarja, manj pa za nastopajoče. Vsak zmagovalac posameznih oddaj je zapel najprej pesem, s katero je zmagal, odločilna pa je bila izvedba Šiferrejeve pes-

mi. Zmagal je Tone Kapušin iz Ljubljane, ki je že pel pri ansamblu Sibyla in ima sedaj svojo glasbeno skupino, izdal pa je tudi že ploščo, čeprav naj bi bila to prireditev za amaterje. Moje mnenje in mnenje ostalih je bilo, da je bil zmagovalec že v naprej določen: Pa naj si bo tako ali drugače, vsaj kakšno značko za udeležbo bi lahko dobili, saj razen vstopnice nismo dobili ničesar. Oddajo sem si posnel na kaseto in sem šele doma lahko bolj natančno dojel, kako je tekmovanje potekalo. Posebno so izstopali moji navijači, ki jih je bilo zelo veliko. Oddaja se je iztekla v zgodnjih jutranjih urah in če ne drugega so ostali lepi spomini. Zmagovalec je znan, za vse ostale pa je komisija rekla, da smo drugi. Če vzamem malo za šalo, da sem drugi, je to kar lep uspeh, ali ne?«

Tako mi je Rajko pripovedoval o svojih doživljajih pevca amaterja, povedal mi je še to, da ni vključen v noben pevski zbor, kar je z oziroma na njegov talent zares škoda. Saj se včasih s sodelovanjem v pevskih zborih odpre možnost za nadaljnje napredovanje, kakor se je to zgodilo z njegovo »sonarodnjakinjo« Jožico Kališnik, pa čeprav to ne bi bili Avseniki, morda pa bi bil kdo drug. Vsekakor, Rajku želim, da bi se mu ponudila prilika še v tretje in ker v tretje rado gre, mu želim, da bi bil on naslednji predstavnik odličnih pevcev Tuhinjske doline.

Joži Šuštar

La vaš spominski album

Grljč Franc

Galjot Ida

Kalisnik Metka

Baloh Francka

Močnik Slavka

Schaffer Joži

Komatar Majda

Prešič Mari

Jonko Matija

Vinšek Tončka

Alakar Marija

 Svilanit

